

Technická univerzita v Liberci
**FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ
A PEDAGOGICKÁ**

Katedra: primárního vzdělávání
Studijní program: Učitelství pro ZŠ
Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň ZŠ

OSOBNOST UČITELE CÍRKEVNÍ ŠKOLY

**THE PERSONALITY OF A CHURCH SCHOOL
TEACHER**

**LA PERSONALIDAD DEL PROFESOR
DE UNA ESCUELA ECLESIASTICA**

Diplomová práce: 08-FP-KPV-0003

Diplomová práce:

Autor: Zuzana Waloszková **Podpis:**

Adresa: Hornická 652, 735 43, Albrechtice

Vedoucí práce: PhDr. Jitka Josífková

Počet:

stran	slov	os	tabulek	pramenů	příloh
99	26207	6	1	34	2

TU v Liberci, FAKULTA PEDAGOGICKÁ

461 17 LIBEREC 1, Studentská 2

Tel.: 485 352 515

Fax: 485 352 332

Katedra: primárního vzdělávání

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(pro magisterský studijní program)

pro (diplomant) Zuzana Waloszková
adresa: Hornická 652, Albrechtice, 735 43
obor (kombinace): Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Název DP: Osobnost učitele církevní školy

Název DP v angličtině: The Personality of a Church School Teacher

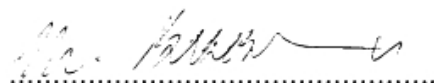
Vedoucí práce: PhDr. Jitka Josífková

Konzultant:

Termín odevzdání: LS 2009

Pozn. Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování DP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné.resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 4.4.2008

děkan

vedoucí katedry

Převzal (diplomant): ZUZANA WALOSZKOVÁ

Datum: 4.11.2008

Podpis: Waloszková Zuzana

Název DP: Osobnost učitele církevní školy

Vedoucí práce: PhDr. Jitka Josífková

Úvod:

Současná společnost hledá nejrůznější možnosti, jak zlepšit mravy a výchovu k smysluplným hodnotovým orientacím dětí a mládeže.

Učitel může být bezesporu významným činitelem předávajícím etické vzory a hodnoty.

Současná odborná literatura zahrnuje řadu prací týkajících se osobností učitele a jeho kompetencí (Průcha, J. ; Vašutová, M. ; Urbánek, P. ; Valenta, J.).

Méně sledovaná je problematika specifického působení křesťansky orientovaného učitele v církevní škole na morální a hodnotový vývoj mládeže.

Práce se konkrétně bude zabývat osobnostními charakteristikami učitele církevních škol protestantsky orientovaných.

Cíl:

Cílem diplomové práce je zabývat se osobností učitele církevních škol protestantsky orientovaných.

Při této příležitosti budou vysvětleny zásady a výchovné přístupy těchto institucí na podkladě křesťanství.

Teoretická část práce vymezí hlavní cíle církevních škol. Prostuduje učitele těchto ústavů, jeho hlavní úkoly, nároky na jeho osobnost. Vytyčí hlavní úlohy při rozvoji žáků.

Praktická část provede rozbor bytosti učitele na vybraných školách. Zjistí specifika jejich výchovných cílů, hodnotové orientace, motivace k práci a vztahu k žákům.

Požadavky:

Prostudování odborné literatury k tématu, volba a využití vhodných metod průzkumu, návštěva vybraných církevních škol, provedení výzkumu, zhodnocení výsledků a příprava k prezentaci při obhajobě diplomové práce

Literatura:

PRŮCHA, J. *Učitel*. 1. vyd. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-62-7

VAŠUTOVÁ, J. *Být učitelem*. 2. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 2007. ISBN 978-80-7290-325-2

KOMENSKÝ, J. *Vševýchova* : Pampadeia. Praha : Státní nakladatelství, 1948

ČESKO. *Školství : školy a školská zařízení, školský zákon a vyhlášky, pedagogičtí pracovníci,*

vysoké školství, výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče : podle stavu

k 1.4. 2007. Ostrava : Sagit, 2007. ISBN 978-80-7208-627-6

KREMER, J. ; KÖNIG, F. *Křesťan na prahu třetího tisíciletí*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1996. ISBN 80-7021-179-2

PROHLÁŠENÍ

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména paragraf 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce.

V Liberci dne

Podpis.....

OSOBNOST UČITELE CÍRKEVNÍ ŠKOLY

Zuzana Waloszková DP – 2009 Vedoucí DP: PhDr. Jitka Josífková

ANOTACE

Diplomová práce se zaměřuje na osobnost učitele církevních škol protestantsky orientovaných.

Teoretická část definuje vzdělávání a výchovu, zabývá se osobností učitele. Shrnuje základní znalosti o křesťanství. Vysvětluje mravní hodnoty křesťanský zaměřeného učitele. Snaží se propojit morálku křesťanství s moderním vyučováním v dnešních školách.

Praktická část se snaží formou rozhovorů poukázat na specifika osobnosti učitele křesťanské protestantské školy.

Klíčová slova: vzdělávání, učitel, křesťanství

THE PERSONALITY OF A CHURCH SCHOOL TEACHER

Zuzana Waloszková DT – 2009 Supervisor: PhDr. Jitka Josífková

ANOTATION

The dissertation is focused on a personality of the Protestant Christian school teacher.

The theoretical part defines education and pedagogy, deals with a personality of the teacher. It also summarizes the basic information about Christianity. The dissertation explains the ethical values of a Christian teacher. There is the tendency to connect the ethics of Christianity with the modern style of teaching in the schools today.

The practical part has through interviews the best effort to refer to the specifics of the personality of a Protestant Christian teacher.

Key words: education, teacher, Christianity

LA PERSONALIDAD DEL PROFESOR DE UNA ESCUELA ECLESIASTICA

Zuzana Waloszková TD – 2009

Directora de la TD: PhDr. Jitka Josífková

LA ANOTACIÓN

La tesis se centra en la personalidad del profesor de las escuelas de Iglesia dirigida por los protestantes.

La parte teórica define la educación y la formación, el centro del interés forma la personalidad del profesor. Resume el conocimiento básico del cristianismo. Explica los valores de un profesor cristiano. Hace enlaces entre la moral cristiana y la educación moderna en las escuelas de hoy.

La parte práctica demuestra en forma de entrevistas la personalidad específica de un profesor cristiano en una escuela protestante.

Palabras claves: educación, profesor, cristianismo

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK	10
ÚVOD	13
1 TEORETICKÁ ČÁST	16
1.1 KŘESŤANSKÁ ŠKOLA V SYSTÉMU SOUČASNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ	16
1.1.1 Obecné cíle školy	16
1.1.2 Školský systém ČR v současnosti, alternativy školství	18
1.1.3 Křesťanská škola a její úkoly	21
1.1.4 Shrnutí	23
1.2 ÚLOHA UČITELE V SOUČASNÉ KŘESŤANSKÉ ŠKOLE	24
1.2.1 Učitel : definice	24
1.2.2 Osobnostní předpoklady k učitelskému povolání	25
1.2.3 Požadavky na učitele z hlediska měnící se úlohy školy	27
1.2.4 Jak učitel přemýšlí o vyučování, jeho úloha ve výchově	29
1.2.5 Charakteristiky „ideálního učitele“	30
1.2.6 Zvládání zátěže v učitelské profesi	31
1.2.7 Shrnutí	33
1.3 DIMENZE KŘESŤANSTVÍ (PROTESTANTISMU) V POVOLÁNÍ UČITELE	34
1.3.1 Křesťanství – radostná zvěst	34
1.3.1.1 Bible – Boží slovo	35
1.3.1.2 Křesťanský Bůh – milující Otec	37
1.3.1.3 Ježíš Kristus – největší zázrak	39
1.3.1.4 Duch svatý – nadpřirozená síla	42
1.3.2 Společenská mravnost, křesťanské hodnoty	44
1.3.3 Křesťanství u nás	46
1.3.4 Protestantismus	48
1.3.5 Jan Amos Komenský a jeho křesťanské pojetí vyučování	49
1.3.6 Křesťanský pohled na poslání učitele	52
1.3.7 Shrnutí	55

2	PRAKTICKÁ ČÁST	57
2.1	CÍL VÝZKUMU	57
2.2	METODOLOGICKÉ VÝCHODISKO	57
2.3	ZKOUMANÉ OSOBY	57
2.4	SBĚR DAT	58
2.5	ROZHOVORY	59
2.5.1	Rozhovor první	59
2.5.2	Rozhovor druhý	64
2.5.3	Rozhovor třetí	70
2.5.4	Rozhovor čtvrtý	75
2.5.5	Rozhovor pátý	77
2.5.6	Rozhovor šestý	80
2.6	ZHODNOCENÍ DAT	82
2.6.1	Základní styčné linie příběhů	82
2.6.2	Komentář k vybraným odpovědím	86
2.7	DISKUSE	87
	ZÁVĚR	91
	VÝKLADOVÝ SLOVNÍČEK	92
	SEZNAM PRAMENŮ	97
	PŘÍLOHY	100

SEZNAM ZKRATEK

ACSI	Mezinárodní asociace křesťanských škol
CB	Církev bratrská
CZŠ a MŠ	Církevní základní škola a mateřská škola
EU	Evropská unie
JB	Jednota bratrská
KZŠMŠ J.A.K.	Křesťanská základní škola a mateřská škola Jana Amose Komenského
NZ	Nový zákon
SCEAV	Slezská církev evangelická augsburského vyznání
SZ	Starý zákon

Poděkování:

Děkuji vedoucí práce PhDr. Jitce Josífkové za trpělivost, odborné vedení a konzultace, které mi při zpracování tématu diplomové práce poskytovala.

Děkuji všem, kteří mi dovolili nahlédnout do jejich životů, a tak přispěli ke vzniku této práce.

Děkuji všem mým učitelům, kteří mě vedli s láskou a pomáhali mi během mého studia od základní až po vysokou školu.

Děkuji Bohu, že díky němu se ze mě může stát paní učitelka, která nepřináší jen informace svým žákům, ale nový život plný zajímavých zkušeností.

„Když se k člověku chováte...
jako by byl tím, čím být má a čím by mohl být,
tak se tím také stane.“

Goethe

ÚVOD

„Za padesát let bude lhostejné, v jakém jste jezdili autě, v jakém bydleli domě, kolik jste měli na kontě nebo jak vypadaly vaše šaty. Svět ale může být o trochu lepší, protože jste byli důležití v životě dítěte.“

Anonym

„Teddy Stallard rozhodně patřil mezi ty, kteří pokaždé bývají jmenováni až na posledním místě: škola ho nezajímala, nosil umaštěné, zmuchlané šaty, vlasy si nečesal; zkrátka jedno z těch školních děcek s neosobní tváří; bezvýrazný, skelný, rozostřený pohled. Když učitelka Thompsonová na Teddyho promluvila, odpovídal vždy jednoslabičně. Nudný, nemotivovaný, a duchem nepřítomný, prostě bylo těžké ho mít rád.

I když jeho učitelka tvrdila, že má všechny děti ve třídě stejně ráda, hluboko uvnitř cítila, že to není tak úplně pravda. Kdykoli známkovala Teddyho práce, každé X u špatné odpovědi jí působilo zvláštní rozvrácenou radost a výslednou pětku psala vždy s potěšením. Mohla se chovat lépe; měla Teddyho materiály a věděla o něm více, než byla ochotna připustit. Záznamy obsahovaly:

1. třída: *Teddy ukazuje slibný postoj k práci, ale situace doma je velmi špatná.*

2. třída: *Teddy by mohl mít lepší výsledky. Matka je vážně nemocná. Doma nemá žádnou podporu.*

3. třída: *Teddy je hodný chlapec, ale příliš vážný. Učí se pomalu. Letos mu zemřela matka.*

4. třída: *Teddy je velmi pomalý, ale dobře se chová. Otec nevykazuje žádný zájem.*

Přišly Vánoce a chlapci a děvčata přinesli své učitelce dárky. Naskládali jí je na stůl a seskupili se kolem, aby se dívali, jak je bude rozbalovat. Mezi dárky se objevil také jeden od Teddyho Stallarda. Překvapilo ji, že vůbec něco přinesl, ale bylo tomu tak. Teddy zabalil dárek do hnědého balicího papíru a přelepil páskou. Nahoru jednoduše napsal: „Pro paní učitelku Thompsonovou od Teddyho.“ Když učitelka Teddyho dárek rozbalila, vypadl nevkusný náramek

s imitací drahokamů, kterých dobrá polovina už chyběla, a flakonek laciného parfému.

Ostatní chlapci a děvčata se začali Teddyho dárkům pochichtávat a pošklebovat, ale učitelka měla díkybohu dost rozumu, aby je na místě umlčela tím, že si náramek okamžitě navlékla a parfém nakapala na zápěstí. Dala dětem přivonět a vzdychla: „To je krásná vůně!“ A děti hrály hru s paní učitelkou, hbitě souhlasily a vzdychaly: „Áá!“ a „Mm!“.

Na konci vyučování, když všechny ostatní děti odešly, Teddy zůstal. Pomalu přišel k jejímu stolu a řekl jemně: „Paní učitelko...paní učitelko, teď voníte úplně jako moje maminka...a taky ten náramek vám doopravdy sluší. Jsem rád, že se vám moje dárky líbily.“ Když Teddy odešel, klesla slečna Thompsonová na kolena a prosila Boha o odpuštění.

Když děti přišly další den do školy, přivítala je zbrusu nová učitelka. Slečna Thompsonová se stala novým člověkem. Nebyla už jen učitelkou, stala se Božím prostředníkem. Začala své děti vášnivě milovat a dělala pro ně věci, které v nich budou žít dál. Pomáhala všem dětem, zvláště Teddymu Stallardovi. Do konce příštího roku se Teddy neuvěřitelně zlepšil.

Pak o Teddym dlouho neslyšela. Až jednoho dne dostala dopis, pak druhý, třetí. Ve čtvrtém dopise bylo napsáno:

Vážená paní učitelko:

Ode dneška jsem MUDr. Theodore Stallard. Jak vám to zní? Chtěl jsem, abyste to věděla první, že se příští měsíc žením. Chtěl bych, abyste přišla a seděla tam, kde by seděla moje matka, kdyby byla naživu. Vy jste teď moje jediná rodina; táta zemřel loni.

S úctou a láskou, Teddy Stallard

Slečna Thompsonová šla na svatbu a seděla na místě, kde by seděla Teddyho matka. Zasloužila si to místo. Udělala pro Teddyho něco, co nikdy nezapomene“ (Canfield, Hansen, 1997, s. 204 – 206).

Děti – každý den se jich narodí spousty. Jsou tu a jsou součástí našich životů. Potřebují lásku a přijetí. Potřebují znát svou hodnotu. Potřebují, aby je někdo dobře připravil pro život.

Smýšlení dětí o životě nepochybně ovlivňují rodiče a následně také učitelé. S nástupem do školy se z dětí stávají žáci a jsou vrženi do světa společnosti. Učitel má pro život malého žáčka velký a nezaměnitelný význam.

Na světě existuje mnoho filosofických směrů, které mohou pomoci člověku držet svůj život v rovnováze. Jedním z těchto směrů je nepochybně křesťanství. Nabízí se zde možnost dát své dítě do křesťanské školy.

V této diplomové práci jsou shrnuty poznatky o tom, jak učitel ovlivňuje vývoj dítěte.

Teoretická část definuje pojem a obsah vzdělávání. Dále se zabývá významem pojmu učitel. V poslední části se soustředí na křesťanství a jeho vliv na osobnost. Charakterizuje osobnost učitele církevní školy protestantsky orientované.

Praktická část hledá specifika osobnosti učitele církevní školy protestantsky orientované formou rozhovorů.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 KŘESŤANSKÁ ŠKOLA V SYSTÉMU SOUČASNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

1.1.1 Obecné cíle školy

„Učit se pro život a ne pro školu.“

Lucius Annaeus Seneca (Citáty o učení a vzdělání, 2009)

Současná evropská společnost vyžaduje, aby každý, pokud je to možné, byl součástí školského systému. Pro tento systém je nezbytně důležitým pojmem učitel. Učitel je ten, který předává vše, co školský systém vyžaduje.

Pokud se tedy chci zabývat osobností učitele církevní školy protestantsky orientované, musím zmínit, co škola a učitel nabízí.

Je zřejmé, že obecnými cíli školy jsou výchova a vzdělání. O těchto cílech školy se zmíním jen okrajově. Kdybych se jimi zabývala do hloubky, překročila bych rámec této práce.

Domnívám se, že jak označuje Fontana (1997) „oblast bytí“, která je spojena s oblastí sebepojetí a city, je pro žáky nejdůležitější. Je důležité vychovat z dětí lidi schopné smysluplně žít.

Jak uvádí Vališová a Kasíková (2007) výchova a vzdělání jsou významnou součástí kultury, která je kolektivním a specificky lidským výtvořem. Je potřeba, aby svěbytný svět kultury byl učiněn srozumitelným. Aby byl přenášen jako dědictví z generace na generaci. V případě školství a pedagogiky jde o to, aby byla udržena tradice vědění. Aby bylo přenášeno množství poznatků a teorií. Škola předává hodnoty a normy, vzorce chování a obyčeje, do nichž je třeba dorůstající generaci uvést. Je důležité, aby si je vždy nastupující generace dokázala osvojit a přijala je jako součást lidské existence – kulturní transmise.

„I když se v pluralitní společnosti objevuje řada snah o prosazení rozdílných životních stylů a forem, což vyvolává zájem i o alternativní výchovné koncepty, hlavní proud stále představuje státem organizovaná a garantovaná výchova, jejíž cíle jsou koncipovány tak, aby sloužila rozvoji a prosperitě základních společností“ (Vališová, Kasíková, 2007, s. 49 – 50).

Nyní se u pojmů výchova a vzdělání na chvíli pozastavme.

„Diskuse kolem problému definování výchovy je poznamenána terminologickým dualismem, s nímž se lze setkat ve středoevropském prostoru. V češtině má výraz výchova dvojí význam. V širším slova smyslu zahrnuje veškeré procesy utvářející osobnost jedince. V užším slova smyslu je pojem „výchova“ doplňován pojmem „vzdělání““ (Vališová, Kasíková, 2007, s. 50).

Dále Vališová a Kasíková (2007) uvádějí, že rozlišení vzdělání a výchovy není nového data, ale odvíjí se od pojmů latinského původu *educatio* a *eruditio*.

Termín *educatio* (vychovávání, výchova, odchování, pěstování) se užíval v úvahách o morálce a utváření charakteru. Také se spojoval s popisem chování člověka k sobě samému a druhým lidem.

Na něj navazuje význam dnešního termínu výchova (něm.*die Erziehung*, rus.*vospitanije*, pol.*wychowanie*) v užším slova smyslu, který zahrnuje formování vlastností jedince.

Termín *eruditio* (vzdělávání, učení, vědomosti, učenost) se užíval k označení procesů vštěpování nebo osvojování základů kultury – například jazyka, vědy, umění apod. Z něj je odvozen dnešní význam termínu vzdělání (něm.*Die Bildung*, rus.*obrazovanie*, pol.*nauczanie*), který se vztahuje na vštěpování a osvojování vědomostí a faktů. Je spojován se znalostmi o vztazích, souvislostech a zákonitostech jevů. A také se o *eruditio* mluví ve spojení s nabytím dovedností, schopností a zručností v technickém slova smyslu.

Výchova je tedy procesem, který se odehrává v osobních vztazích vyučujících a žáků nebo v institucionalizovaných formách. Je to proces, který je vědomý a záměrný. Vytváří se při něm podmínky pro růst každého jedince. Součástí

podmínek je „vlastní působení vyučujících, klima školy, podmínky spolupráce mezi účastníky výchovného procesu, vybavení školy atd.“ (Vališová, Kasíková, 2007, s. 59).

„Vzdělání bývá pojímáno jako vědomá a řízená součást socializačních procesů, u nichž je zdůrazněna kognitivní složka (osvojené vědomosti, dovednosti, postoje, hodnoty, normy)“ (Vališová, Kasíková, 2007, s. 59).

Pro zajímavost jsou zde přiřazeny výsledky výzkumů, které zmiňuje Průcha (2002). Projevily se v nich touhy rodičů, co by jejich děti měly znát a s čím by měly vycházet ze škol. Chtějí, aby mladí lidé:

- byli plně gramotní, schopní mít prospěch ze všech předností, jež jim nabízejí různé formy komunikace v mluvené i psané řeči
- rozuměli matematice a různým vědním oborům na úrovni, která je připraví pro život v budoucím světě a posílí jejich schopnost kriticky, přesně a tvořivě myslet
- dobře dokázali řešit problémy
- přebírali zodpovědnost za vlastní zdraví a duševní pohodu
- vytvářeli efektivní mezilidské vztahy
- přistupovali ke druhým se zájmem a úctou, pečovali o jejich potřeby
- rozuměli tomu, jak společnost funguje, a byli připraveni převzít role, jež jsou nezbytné pro její další rozvoj
- vytvářeli si dobrý charakter a činili morálně správná rozhodnutí

1.1.2 Školský systém ČR v současnosti, alternativy školství

„K učení nedochází automaticky, je třeba k němu vést.“

Kiell A Nördström (Citáty o vzdělání, 2008)

Žák a učitel jsou neodmyslitelnou součástí školy. Zde vstupují do vzájemných vztahů. Pro fungování interakce učitel – žák je důležité, aby i škola měla řád, systém. Každá školská instituce je součástí školského systému. Současný systém

školství České republiky je nakloněn různým alternativám škol, mezi něž patří i školy církevní. Následující text této kapitoly je „zapůjčen“ a upraven z knihy Vališové, Kasíkové (2007).

Školství v českých zemích má velmi dlouhou tradici. První školy vznikly hned na počátku existence českého státu (10. století). Byly to školy církevní, a sice klášterní (zakládáné při klášterech) a katedrální (zakládáné v sídlech biskupů). Tyto instituce připravovaly církevní dorost. K nim ve 13. století přibýly školy městské označované též jako partikulární.

V 16. století k již vzniklým přibýly ještě bratrské a jezuitské a evangelické školy dalších řádů. Uvedené instituce se udržely až do 17. století.

Po roce 1989 došlo v českém školství k řadě změn, které se týkaly otázek vzdělávací politiky. K těmto změnám došlo v oblasti řízení, financování, vzdělávací nabídky, subjektů poskytujících tuto nabídku, kurikula apod. Byl uvolněn dosavadní centralizovaný systém ve prospěch nižších článků, tj. krajů, obcí a jednotlivých škol (centrální model řízení byl nicméně zachován).

Školy získaly právní subjektivitu, tedy jistou samostatnost v rozhodování o personálních, organizačních, finančních a kurikulárních otázkách – pochopitelně v rámci platných centrálních předpisů.

Na financování škol se vedle státu, který i nadále nese nejvyšší tíži nákladů, podílejí obce, rodiče, do jisté míry zaměstnavatelé a zřizovatelé nestátních škol.

Vznikly nové druhy škol, které jednak navozují na domácí tradici (víceletá gymnázia), jednak respektují trh práce (nové druhy odborných škol, nové studijní obory), ale i vývojové trendy v zahraničí (vyšší odborné školy, integrované střední odborné školy, strukturování vysokoškolského studia na bakalářské a navazující magisterské atd.), nové vzdělávací programy na úrovni základního vzdělávání (obecná, národní a občanská škola, školy waldorfské, daltonské apod.).

K dosavadním výhradně státním školám přibyl nestátní sektor – školy zřizované soukromými osobami, společnostmi, církvemi. V oblasti kurikula byla posílena autonomie škol, co se týče úprav učebních plánů, osnov, volby učebnic, možnosti

vytvářet vlastní vzdělávací program, byl položen důraz na cizí jazyky. K zásadní změně školského systému však nedošlo.

Současný školský systém tvoří:

- Mateřské školy
- Základní školy
- Střední školy
- Konzervatoře
- Vyšší odborné školy
- Základní umělecké školy
- Jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky

Cíle vzdělávání stanovené novým školským zákonem jsou zpracovány v Národním programu vzdělávání (tzv. Bílá kniha z roku 2001). Tento dokument vypracovaný Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a schválený parlamentem vymezuje i hlavní vzdělávací oblasti, obsahy a prostředky.

Na tento centrální dokument navazují rámcové vzdělávací programy vymezující povinný obsah, rozsah a podmínky vyučování každého oboru v základním a středním vzdělávání a pro předškolní, základní uměleckou a jazykovou výuku. Jsou rovněž zpracovány centrálně a jsou závazné pro tvorbu školního vzdělávacího programu, jenž má vypracovat každá škola, a podle kterého má vyučovat.

Smyslem školních programů je vytvořit školskou kulturu těsně spjatou s životem místního společenství. Systém vzdělávacích programů zavedený zákonem je nesporně smysluplný a sympatický zejména snahou umožnit každé škole ušít si v daném rámci program na tělo, a tak mj. motivovat učitele k přemýšlení o dobru pro svou školu a k účinné účasti na jeho naplnění.

Školy tedy můžeme rozdělit dle několika kritérií. Jedním může být dělení škol podle zřizovatele.

Reforma veřejné správy v České republice přinesla od 1.1.2000 významné změny v oblasti rozšiřování škol. Zřizovatelem většiny základních škol je obec (popř. svazek obcí). Školy střední, vyšší odborné a značná část speciálních jsou pak zřizovány krajskými úřady. Zřizovatelem školských zařízení mohou být i některá ministerstva (např. vnitra, spravedlnosti, obrany). Všechny tyto školy lze označit jako „veřejně spravované“ (státní). Vedle toho existují školská zařízení zřizovaná církvemi (církevní) či soukromou osobou, nadací apod. (nestátní).

Jak můžeme vidět, školy církevní jsou reálnou součástí školství České republiky. V příští kapitole se čtenář může dočíst, jaký úkol, kromě povinných centrálně daných cílů, si křesťanská škola klade.

1.1.3 Křesťanská škola a její úkoly

„Není nic těžšího než vyjádřit významnou myšlenku tak, aby jí každý rozuměl.“

Schopenhauer Artur (Citáty – vzdělání a vědění)

Kdyby měla být křesťanská škola popsána jako zboží, jak by byla charakterizována? Co přesně tato škola prodává? Někdo může okamžitě reagovat slovem „vzdělání“. Ano, prodává vzdělání, ale to dělá každá škola. Seznam nevyrovnaných účtů křesťanské školy ukazuje jistě zájem o něco více než jen o vzdělání. Někdo by mohl v odpovědi na tuto otázku zdůraznit duchovní atmosféru, nebo možná přítomnost zbožného křesťanského učitele v každé třídě.

Jiný pohled sahá dále než kterýkoli z uvedených bodů, ať už je jakkoli důležitý. Jistě by se dalo argumentovat, že zbožím křesťanské školy (z křesťanského hlediska) je pravda. Každá křesťanská škola hodná tohoto jména přijímá jasný postoj ke zjevení, který potvrzuje Boží pravdu jako srdce a jádro fungování školy. To je to, co prodává.

Pravda – slovo důležité v kterékoli době, pro kteréhokoli člověka, v kterémkoli věku. A také důležité slovo v Bibli, vyřčené často ústy Ježíše Krista a často se objevující v písemnostech proroků a apoštolů.

„A to pro Pravdu, která zůstává v nás a bude s námi na věčnost. Bude s námi milost, milosrdenství a pokoj od Boha Otce a od našeho Pána Ježíše Krista, Syna Otcova, v pravdě a lásce.

Velice jsem se zaradoval, že jsem mezi tvými dětmi našel takové, kteří chodí v pravdě podle přikázání, které jsme dostali od Otce. A nyní tě prosím, abychom milovali jedni druhé. A to je láska? Abychom chodili podle jeho přikázání. To je to přikázání, o kterém jste na počátku slyšeli, že v něm máte chodit.“
2. Janův 1, 2-6 (Flek, 2006, s. 360)

Zdá se, že touha lhát k nám všem přichází snadno. Může začít, když malé děti rychle popřou, že něco udělaly špatně, aby se vyhnuly trestu. Jako dospělí se někdy vyhneme sdělení úplné pravdy, abychom posílili svá vlastní stanoviska nebo možná abychom ušetřili peníze.

Křesťanská pravda je v církevních školách podle Gangela (1998, s. 115 – 121) zjevena skrze několik věcí:

Skrze Otcovo slovo – Bible v křesťanských školách reprezentuje formativní i normativní směrnice, každý směr a každé chování jsou jí hodnoceny. Nepopírá to použití rozumu ani to nedokazuje, že křesťané by neměli racionálně uvažovat. Je tím pouze zdůrazněn zdroj, odkud tyto instituce čerpají pravdu.

Skrze Boží děti – „chodit v pravdě“ neznamena pravdě pouze věřit. „Chození v pravdě“ se ani tak netýká určitého období, kdy byl lidský život pravdou proměněn. Chození v pravdě znamená neustálé jednání a pohybování se v oblasti pravdy (Boží lásky).

Skrze lásku Božích dětí – co je ve skupině věřících důležitější – pravda nebo láska? Tyto dvě složky musí být v rovnováze. Ježíš přišel „plný milosti a pravdy“ (Jan 1,14) a očekává, že jeho učitelé budou stejným způsobem mluvit pravdu v lásce a že nikdy neučiní ústupek jednomu kvůli druhému.

Lásku projevujeme tím, že posloucháme Boží přikázání. Když křesťané žijí ve vzájemné lásce, poslouchají Boží nařízení a tato poslušnost prokazuje jejich oddanost pravdě. John Mitchell, pastor Bethany Bible Church ve Phoenixu,

si o lásce myslí: „Láska je to, když druhému ze srdce přejeme Boží nejlepší a podnikneme vše k tomu, aby toho bylo dosaženo.“

Proč tuto větu neuvést v propagačních materiálech křesťanských škol? Pro tento druh lásky neexistuje žádná náhražka ani v církvi, ani v křesťanské škole. Mluvením tuto lásku do praxe neuvedeme. Neměli bychom být jako majitel auta, jemuž mechanik oznámil: „Nemohl jsem opravit brzdy – tak jsem udělal hlasitější klakson.“

1.1.4 Shrnutí

Vzdělávání dětí je velmi důležité nejen pro rozvoj jejich myšlení a vědomostí, ale má také za úkol, vytvářet z žáků osobnosti schopné starat se samy o sebe a fungovat v současné společnosti.

V naší demokratické společnosti jsou hlavní důležité cíle výchovy a vzdělávání společné pro všechny vzdělávací systémy. Škola je ale diferencována a dílčí cíle mohou být jiné. Proto jsou nyní podmínky pro rozvíjení myšlenek různých alternativních škol, škol se specifickým zaměřením.

Jednou z forem alternativní školy je škola církevní. Tato instituce má za úkol mimo výchovy a vzdělávání přinášet dětem křesťanskou pravdu a lásku, o které mluví Bible.

1.2 ÚLOHA UČITELE V SOUČASNÉ KŘESŤANSKÉ ŠKOLE

1.2.1 Učitel : definice

„Co učitelé stráví, tím žáky krmí.“

Karl Kraus (Citáty o učení a vzdělání, 2009)

Každý člověk, jenž chce vykonávat profesi učitele, musí být obdarován určitými vlastnostmi. To bez ohledu na to, zda je učitelem klasické či církevní školy. Kdo je to učitel? Co se pod tímto pojmem skrývá?

Jak říká Průcha (2002), význam výrazu „učitel“ se obecně jeví natolik známý, že v odborných pracích z oblasti pedagogiky nebývá definován. Ani v dnešních pedagogických slovnících a encyklopediích se kupodivu s definicí „učitele“ většinou nesetkáme. Existují pouze některé výjimky, kdy definice uvedeny jsou:

- „Učitel je hlavním zprostředkovatelem systematicky upravených a srovnaných poznatků z nejrůznějších oborů vědních ve škole a zároveň vedle otce a matky třetím hlavním činitelem při vychování“ (Stručný slovník pedagogický In: Průcha, 2002, s. 77).
- „Učitel je jeden ze základních činitelů vzdělávacího procesu, profesionálně kvalifikovaný pedagogický pracovník, spoluzodpovědný za přípravu, řízení, organizaci a výsledky tohoto procesu“ (Pedagogický slovník In: Průcha, 2002, s. 77).
- „Učitelé jsou osoby, jejichž profesní aktivita zahrnuje předávání poznatků, postojů a dovedností, které jsou specifikovány ve formálních kurikulárních programech pro žáky a studenty zapsané do vzdělávacích institucí. Kategorie učitel zahrnuje pouze pracovníky, kteří přímo provádějí vyučování žáků. Ředitelé škol, kteří nemají vyučovací úvazek, nejsou započítáváni mezi učitele“ (Education at a Glance: OECD Indicators In: Průcha, 2002, s. 77).

Průcha (2002) podotýká, že tato poslední definice je založena na třech konceptech:

1. aktivita, tj. mezi učitele jsou zařazeni ti, kdo vykonávají přímo vyučovací činnost
2. profesionalita, tj. z definice jsou vyloučeny osoby, které pracují ve vzdělávacích zařízeních, avšak nevyučují
3. vzdělávací program, tj. zahrnutí jsou jen ti, kdo vyučují žáky, ale ne ti, kteří provádějí určité služby týkající se vzdělávání (např. školní inspektoři, knihovníci).

Jak píše wikipedie (Učitel), pedagog plánuje, organizuje, realizuje a vyhodnocuje výchovně-vzdělávací proces. Jeho profesní profil se skládá z odborných kompetencí (komunikačních, motivačních, prezentačních, diagnostických a organizačních) a osobnostních předpokladů (např. morálního profilu, pedagogického taktu, lásky k vychovávaným apod.).

1.2.2 Osobnostní předpoklady k učitelskému povolání

„Moc v dnešním světě se přesouvá od lidí, kteří dříve kontrolovali informace, k lidem, kteří kontrolují poznání.“

Jonáš Ridderstrale (Citáty o vzdělání, 2008)

Na utváření osobnosti žáka se podílí mnoho skutečností. Na úrovni podmínek školy je to především učitel a jeho osobnost. Fontana (1997) píše, že osobnost učitele ještě nebyla doposud tak prozkoumána jako osobnost dítěte. Přesto se na základě poznání dá učinit řadu cenných závěrů.

„Podstata učitelství spočívá v kulturní transmisi vědomostí, hodnot a vzorů chování, zajišťujících kontinuitu společnosti.“

Osobností se v psychologii rozumí individuální jednota člověka, vyznačující se integrací, interakcí a směřováním k cíli.“(Nelešovská, 2005, s. 11)

Na učitele a jeho osobnost se kladou požadavky spojené s dosažením vyšší úrovně morálních vlastností úzce spojených s výkonem jeho profese. Učitel,

který je vyzrálou osobností, má široký rozhled v kultuře, politice a je vysoce erudovaný ve svém oboru. Osobnost, která vyučuje žáky a studenty, se neobejde bez komunikativních dovedností. Musí mít hluboký a vřelý vztah k dětem. Pedagog musí být specialistou na práci s lidmi. V tomto případě jde o specializaci v procesu vzájemného působení a formování jednoho člověka druhým člověkem. Do popředí vstupuje zřetel psychické vyrovnanosti.

Učitel současnosti musí uplatňovat rychle se měnící požadavky společnosti a orientovat se v nových poznatcích vědy, kultury a techniky. Na těchto předpokladech se pak může stát profesionálem, který má zdravé sebevědomí a autoritu získanou u žáků, rodičů a veřejnosti.

Pedagog by měl disponovat nejen širokým všeobecným a odborným rozhledem, ale také souborem pedagogických kompetencí, které se stanou východiskem jeho komunikace se žáky (Nelešovská, 2005).

V případě, že bychom se „zadívali“ do minulosti, by bylo zjištěno, že již dávno se společnost snažila jakési „kompetence pedagoga“ najít. Již v minulých dobách se mnoho významných osobností (např. John Locke, Johann Heinrich Pestalozzi, Václav Příhoda, Maria Montessori) snažilo „vylepšit“ pedagogiku. Hledali způsoby, jak udělat školství dobrým a lepším, jak ji reformovat. Reforma školství je neoddělitelně propojena s vlastnostmi a kompetencemi učitele. Neboť pedagog je ten, kdo představy společnosti o škole naplňuje.

V této práci se chci pozastavit u jedné významné osobnosti, která ovlivnila školství nejen křesťanské ale také klasické. Pro téma osobnosti učitele církevní školy je velmi důležitý Jan Amos Komenský, kterému budou řádky věnovány později.

Současná škola vychází z představ našich předchůdců. Je ale pravděpodobné, že se nějakým způsobem stále rozvíjí. V další kapitole se čtenář může dočíst, jak se měnily požadavky z hlediska měnící se úlohy školy.

1.2.3 Požadavky na učitele z hlediska měnící se úlohy školy

„Moudrý je ten, kdo zná spíše užitečné věci než mnoho věcí.“

Aischylos (Citáty o vzdělání, 2008)

„Rozvoj učitelovy osobnosti není jednoduchou záležitostí. Jako všechny utvářecí procesy je procesem složitým a dlouhodobým. Základem socioprofesní přípravy jsou tři dimenze – teoretická (vědomostní), praktická (dovednostní), a osobnostní (hodnotová). Teprve vzájemné propojení tohoto trojúhelníku „vím, umím, chci“ může vytvořit plnohodnotného, profesně dokonale připraveného učitele, který se stane rozhodujícím činitelem při realizaci kvalitních změn ve školství“ (Nelešovská, 2005, s. 12 – 13).

Nelešovská (2005) dále uvádí, že současné pojetí školy, učitele a jeho činnosti je jednou ze základních diskusí o proměnách vzdělávání na celém světě. Učitel by měl naplnit vzdělávací představy žáků, rodičů i státu. Vyučující má být hnací silou společenských změn a pokroku. Také má předávat tradiční, ustálené hodnoty a kulturní vzorce. Jak tyto dva pohledy na učitele skloubit?

Aby byl učitel schopen formovat kritické a tvořivé myšlení žáků, musí rozumět několika záležitostem:

- psychice žáků
- zákonitostem života v rodinném kolektivu
- zákonitostem života v žákovském kolektivu

Učitel si musí být vědom toho, že prostřednictvím formování osobností svých žáků ovlivňuje budoucí podobu světa.

Vyučujícím se člověk stává nejen tím, že získá dovednosti a vědomosti potřebné pro své povolání. Stává se jím i tím, že přijímá roli učitele a vše, co s ní souvisí. Pro své žáky by se měl stát průvodcem v poznávání světa.

Práce učitelů mnohdy znesnadňuje mnoho činitelů, které by měly být spíše jeho nejlepšími pomocníky, např. rodiče, kteří někdy jednají v rozporu s úsilím školy.

Můžeme si tedy položit otázku: Kdo je dobrý učitel? Je to především člověk, který miluje děti, má radost ze styku s nimi, umí se se svými žáky přátelit, bere si k srdci jejich radosti i žalosti. Dobrý vyučující zná dětskou duši a nikdy nezapomíná, že on sám byl také dítětem. Věří, že se každé dítě může stát dobrým člověkem. Dobrým pedagogem je také ten, který dobře zná svůj obor, jemuž vyučuje, miluje ho a je obeznámen s nejnovějšími pedagogickými trendy a výzkumy.

Mnozí učitelé si uvědomují důležitost své práce. Zde se nachází nabídka několika názorů současných vyučujících:

- „Snaž se, aby děti chodily do školy rády.
- Práce a námaha, které jsou na ně kladeny, budou jimi zvládnuty, když budou vždy vědět, co budou ve vyučovací hodině dělat. A nejenom v té jedné hodině – i v hodinách následujících. Je třeba, aby věděly, proč to budou konat a jakým způsobem bude práce vedena a organizována.
- Povzbuzuj děti co nejvíce pochvalou. To dodává sebevědomí, jistotu, chuť do další práce, inspiraci.
- Tresty ukládej uvažně. Dítě má pochopit, že trest je zasloužený, spravedlivý a že je trestáno proto, že ho máš rád a chceš ho přivést na správnou cestu.
- Buď vytrvalý, nesobecký ve vztahu k ostatním tvým kolegům.
- Dívej se do budoucna, tam je osud dětí, které jsou ti dnes svěřeny. Tam je perspektiva našeho národa a státu“ (Hladík in: Nelešovská, 2005, s. 12 – 13).

1.2.4 Jak učitel přemýšlí o vyučování, jeho úloha ve výchově

„Zprvu jsem si myslel, že známkuji své žáky, pak jsem si uvědomil, že známkuji sám sebe – výsledky svého pedagogického úsilí.“

Neznámý učitel (Sarkózi, 2002)

Každá profese je charakteristická tím, že její příslušníci mají určité specifické názory, postoje, způsoby komunikace, rituály apod. Ve výzkumu a teorii, které se zabývají učitelskou profesí, je v posledních letech zkoumána problematika označovaná jako učitelovo (pedagogické) myšlení či učitelské myšlení.

Učitelské myšlení je pojem, jež má široký obsah. Podle Mezinárodní akademie vzdělávání UNESCO (2005) vyjadřuje zejména to,

- jak učitelé typicky přistupují k výuce ve třídách
- jaké mají názory na způsob realizace výuky
- jaké mají představy o splnění cílů výuky

Tyto tři body jsou u nás označovány termínem učitelovo pojetí výuky. Dále se k učitelskému myšlení vztahuje:

- jaké přesvědčení mají učitelé o poslání své profese
- jaké přesvědčení mají o užitečnosti svého povolání
- jaké mají přesvědčení o jejich očekávání, s nimiž do této profese vstupovali
- jaké mají přesvědčení o jejich vlastní zodpovědnosti za výsledky vykonávání profese
- jaké postoje učitelé zaujímají k výzvám a nařízením, jež jsou jim ukládána nadřazenými školskými orgány nebo vynucována veřejností, politickými režimy, s jakou angažovaností přistupují k zavádění reformních pedagogických opatření ve své vlastní práci aj.

Dobrým pedagogicky myslícím učitelem se může stát ten, kdo o vyučování neustále přemýšlí. Přizpůsobuje vyučování individuálním zvláštnostem svých žáků, jejich vzdělávacím potřebám a zájmům. Vytváří vhodné podmínky

pro učení jeho „svěřenců“. Průběžně monitoruje průběh a výsledky vyučování. Vyvozuje pro sebe závěry. Zajímá se o změny ve třídě a ve škole a o jejich zdroje. Reflektuje vzdělávací kontext a flexibilně přizpůsobuje své pedagogické přístupy novým podmínkám a požadavkům na vzdělávání (Vašutová, 2007).

1.2.5 Charakteristiky „ideálního učitele“

„Průměrný učitel vypráví. Dobrý učitel vysvětluje. Výborný učitel ukazuje. Nejlepší učitel inspiruje.“

W.A. Ward (Citáty o vzdělání, 2008)

Společnost každé historické doby vytyčuje určité představy o charakteristice učitelů. Pedagogové – teoretici tyto představy ztvárňují do souborů, které obsahují požadované vlastnosti učitelů.

V současné době se tyto požadavky formulují jako tzv. profesní standardy. K těmto standardům by měla směřovat příprava učitelů na vysokých školách.

Je zřejmé a prospěšné tyto standardy mít. Na druhé straně je zvláštní, že se skoro vůbec nic neví o tom, jaké učitele by si přáli mít ti, kdo s nimi prožívají část života – tedy žáci.

Teprve v posledních letech se některé výzkumy zaměřují na zjišťování poznatků o tom, které vlastnosti by měli mít „ideální učitelé“ z pohledu žáků a studentů (Průcha, 2002). Jeden z výzkumů provedl Václav Holeček (Holeček In: Průcha, 2002) s aplikací australské posuzovací škály.

Tato škála uplatňuje kritéria tří druhů vlastností, které by měl mít úspěšný učitel podle hodnocení žáků. Jsou to:

- osobnostní vlastnosti (charakterové, temperamentové aj.),
- didaktické dovednosti (odborná připravenost, schopnost výkladu aj.),
- pedagogicko – psychologické charakteristiky (vztah k žákům, způsob hodnocení aj.).

Při výzkumu, který se prováděl mezi studenty, lze sestavit portrét ideálního učitele, jak jej vidí žáci. Žáci popisují takového učitele jako přátelského, spravedlivého člověka. Takový učitel dokáže hodně naučit, nikoho nezesměšňuje, nedělá podrazy, vytváří příjemnou atmosféru apod.

Zvláštní je, že v daném výzkumu se potvrdilo, že žáci považují za úspěšného učitele takového, který je přiměřeně dominantní. Respondenti uvedli celkem 165 charakteristik, z nichž zcela přesvědčivě vyplynulo, že nejčastěji požadovanými vlastnostmi učitelů jsou:

- přísnost
- láska
- zajímavá výuka

„Děti samy si žádají přísnější a důslednější učitele, zároveň však takové, kteří mají rádi děti a u kterých se cítí, že jim na nich záleží. Jako důležitý předpoklad kázně při vyučování se ukazuje zajímavá výuka. Velký význam má učitelův smysl pro humor a jeho sebevědomé vystupování, tedy protipól strachu ze žáků“ (Holeček In: Průcha, 2002, s. 61).

Jak je vidět, samotní žáci mají na obraz ideálního učitele vskutku rozumné nároky. Proč se tedy neptat svých žáků na jejich představy „ideálního učitele“.

1.2.6 Zvládání zátěže v učitelské profesi

„Každý neúspěch člověka něčemu naučí, pokud se chce nechat poučit.“

Charles Dickens (Citáty o vzdělání, 2008)

Pedagogové jsou neustále vystavováni různým zátěžovým situacím. Musí udržovat kázeň ve své třídě, mnoho práce si musí nosit domů, neustále jsou v kontaktu s dětmi, které jsou psychicky na jiné úrovni než oni, musí si neustále uvědomovat své jednání, prožívat a vnímat lidi (žáky) okolo sebe, citově na ně působí úspěchy a neúspěchy žáků (Fontana, 1997). Aby mohla být v této práci popsána specifika křesťanského učitele, je důležité se chvíli zastavit i u tohoto tématu.

Fyzická a/nebo psychická zátěž se vyskytuje v různém poměru a s různou intenzitou v každé profesi. Pracovní zátěž je příslušníky jednotlivých profesí zvládána také rozdílným způsobem. Jedni na určitou situaci reagují zhroucením, zatímco jiným stejná situace pomůže k posílení jejich charakteru.

Průcha (2002) uvádí, že v kontextu stresu se často mluví o psychické schopnosti či dispozici jedince, jež je označována termínem odolnost (hardiness). Vzhledem k charakteru a intenzitě pracovní zátěže a stresu učitelů si lze představit, že právě tato dispozice má pro vykonávání učitelské profese prvořadou důležitost. Je tedy užitečné, aby se stala předmětem zkoumání i v populaci českých učitelů.

Jak uvádějí podle zahraničních pojetí B. Vašina a M. Valošková (Vašina, Valošková In: Průcha, 2002), hardiness je definována jako „slitina“ tří osobnostních vlastností:

- přesvědčení jedince, že je schopen ovlivňovat události ve svém životě a okolí
- schopnost ztotožnit se se sebou samým, s vlastní existencí, s tím, co jedinec dělá, s institucemi, do nichž patří, a nacházet v tom smysluplnost
- přesvědčení, že změny a životní události nejsou jenom hrozbou, ale i výzvou pro další rozvoj

Celá tato problematika vyžaduje další důkladné zkoumání. Je důležité si uvědomit, že psychologické výzkumy potvrzují to, co je známo a stále dalšími generacemi žáků prožíváno ve školách: „Vlastnosti dobrého učitele jsou především zakotveny v jeho vrozených predispozicích („učitelem se člověk musí narodit“), kdežto přípravné vzdělávání asi nemůže tento vrozený předpoklad k profesi podstatně ovlivnit (samozřejmě se zde myslí psychická vybavenost, nikoliv teoretické znalosti nabývané studiem)“ (Průcha, 2002, s. 71 – 72).

Na základě rozboru textu o zátěži v učitelské profesi vyplývá, že různí autoři uvádějí různé rady pro zvládání učitelského stresu. Ať to je poznávání sebe sama, poznávání svých žáků, důraz na psychohygienu aj. Je důležité o těchto radách

vědět. Jak zvládá tuto problematiku učitel na církevní škole? Věříme, že tato otázka bude zodpovězena v praktické části této práce.

1.2.7 Shrnutí

Profese učitele je především poslání, kde je zahrnuta oblast vědomostní, dovednostní a hodnotová. Člověk, který zastává povolání učitele a nebere to jako své poslání, při kterém je důležité mít kladný postoj k žákům, mít je rád a věřit, že z každého žáka může být dobrý člověk, má velmi ztíženou práci a nikdy nemůže být dobrým učitelem. Učitel je nejen informátor ale také vychovatel.

Dobrým učitelem se stane člověk, který o své profesi přemýšlí, je spravedlivý a má přirozenou autoritu.

1.3 DIMENZE KŘESŤANSTVÍ (PROTESTANTISMU) V POVOLÁNÍ UČITELE

1.3.1 Křesťanství – radostná zvěst

„Křesťanské učení nám přibližuje, kdo je Bůh a co udělal pro naše spasení skrze smrt Ježíše Krista.“

James Montgomery Boice (Boice, 1999, s. 306)

V případě, že tato práce pojednává o osobnosti křesťanského učitele, je nezbytné objasnit problematiku křesťanství.

Křesťanství je monoteistické náboženství, které vzniklo na základě judaismu v období počátku letopočtu. Za očekávaného mesiáše považovali někteří tehdejší Židé tesaře Ježíše Nazaretského a stali se jeho učedníky. Ježíš byl ale jako nepřijatelný náboženský reformátor odsouzen židovskými představiteli a popraven římskými vládci a brzy po jeho smrti začali být jeho učedníci pronásledováni. Křesťanství se stalo v průběhu staletí nejrozšířenějším náboženstvím světa s asi 1,5 miliardy příslušníků (Vojtíšek, 2004).

„Křesťanské filosofické myšlení se rozvíjelo a rozvíjí jako výklad a zdůvodňování radostné zvěsti (evangelia) specifickými filosofickými prostředky, tj. filosofickými pojmy a metodami. Tím se odlišuje od teologie, byť jsou obě disciplíny v křesťanské tradici úzce spjaty“ (Nesvadba, 1999, s. 66).

Křesťané věří v jednoho Boha, který existuje ve třech podobách: Otec, Syn a Duch svatý, tvoří svatou Trojici. Řídí se Ježíšovým učením, které přikládá velký význam lásce a odpuštění (Wilkinson, 2001).

Radostná zvěst křesťanství tkví ve smrti Ježíše Krista na kříži a jeho vzkříšení. Zemřel, aby lidé mohli žít tzv. Nový život:

„Co na to řekneme? Budeme pokračovat v hříchu, aby se rozmnožila milost? V žádném případě! Jak bychom mohli nadále žít v hříchu my, kdo jsme mu zemřeli? Nevíte snad, že když jsme byli pokřtěni do Krista Ježíše, byli jsme všichni pokřtěni do jeho smrti? Křtem jsme s ním pohřbeni do smrti,

abychom – tak jako Kristus byl vzkříšen z mrtvých Otcovou slávou – i my vkročili do nového života.

Jsmeli s ním ztotožnění ve smrti, jistě s ním budeme ztotožnění i v jeho vzkříšení. Víme přece, že naše staré já bylo ukřižováno s ním, aby hříšné tělo pozbylo moci, abychom již dále nesloužili hříchu (kdo zemřel, je přece zbaven hříchu). Když jsme s Kristem zemřeli, věříme, že s ním také budeme žít. Víme, že Kristus vstal z mrtvých a už nikdy nezemře – smrt nad ním už nemá moc. Svou smrtí jednou provždy zemřel hříchu, ale teď žije a jeho život patří Bohu. Stejně tak se i vy považujte za mrtvé hříchu a živé Bohu v Kristu Ježíši, našem Pánu.

Nenechte proto ve svých smrtelných tělech vládnout hřích, nepodléhejte jeho žádostem. Své údy už nevydávejte hříchu za nástroje nepravosti, ale jako zmrtvýchvstalí vydejte sami sebe i své údy Bohu za nástroje spravedlnosti! Hřích už nebude vaším pánem, protože nejste pod Zákonem, ale pod milostí.

Odměnou hříchu je totiž smrt, ale darem Boží milosti je věčný život v Kristu Ježíši, našem Pánu. “ Římanům 6, 1-14; 23 (Flek, 2006, s. 226 - 227)

Nový život je pro křesťana velmi podstatný. Nežije už on sám se svými chybami, ale nechává se proměňovat Bohem, Duchem svatým a životem Ježíše Krista skrze Bibli.

1.3.1.1 Bible – Boží slovo

„Důležitost Bible spočívá v tom, že je psaným slovem Božím.“

James Montgomery Boice (Boice, 1999, s. 35)

Jak bylo výše zmíněno, křesťanství přináší radostnou zvěst. Kde se o této zvěsti dovídáme?

Pokud chtějí zastánci tohoto náboženství přinášet do společnosti jeho zásady, v jejich knihovničce nesmí chybět Bible.

Slovo Bible je odvozeno přes latinu z řeckého *biblia* = knihy. Jde o spisy, jež křesťanská církev uznala za kanonické.

Synonymem ke slovu „Bible“ je výraz „spisy“ či „Písma“, užívaný opakovaně v Novém zákoně k označení dokumentů Starého zákona jako celku nebo jednotlivých částí.

SZ a NZ – *tawrat* (z hebrejského. tora) a *indžil* (z řeckého euangelion) – jsou v Koránu (Súra 3) uznány za starší Boží zjevení. SZ v hebrejštině je židovskou Biblí (Douglas, 1996).

Křesťanská Bible je tvořena Starým a Novým zákonem. Starý zákon podává informace o dobách před narozením Krista. Vypráví příběhy jako stvoření světa, stavba babylonské věže, mluví o dobách Mojžíše, Josefa. Najdeme zde Žalmy, Přísloví, z nichž některá jsou užívána dodnes. Podává obraz o Bohu a jeho vztahu k lidem.

Nový zákon je složen z evangelií, která píší o Ježíši. Najdeme zde spisy Pavlovy, které podávají informace o životě s Kristem. Poukazují na to, že Bůh není jen Bohem vzdáleným, ale Bohem toužícím po vztahu s lidmi.

Bible je knihou, která má pro křesťany velký význam. Jsou to nejen spisy, které přináší informace o životě v minulosti a „návod“ na život. Je především slovem Boha živého. V Bibli samotné se dozvídáme o Božím vykoupení hříšníků v Kristu. Prostřednictvím Bible promlouvá Duch svatý k jednotlivcům.

„Bez Písem směřuje naše domnělá moudrost k pošetilosti. S Písmem a pod vedením Ducha svatého se před námi otevírají nové možnosti. Jsme schopni se dozvídat, kdo Bůh je, co pro nás učinil, i to, jaká má být naše odpověď – jak smíme žít ve společenství s Ním.

Důležitost Bible spočívá v tom, že je psaným slovem Božím. Prvním důvodem, proč věřit, že tato kniha skutečně je slovem Boha, je její vlastní učení, které nám o sobě nebeský Otec přináší. Mnozí lidé se dovolávají této knihy při obraně základních křesťanských nauk: při učení o Bohu, Kristově božství, smíření, vzkříšení, podstatě církve apod. Jestliže je tedy v těchto ohledech Bible

přesná, proč by nebyla tehdy, když mluví sama o sobě, tedy, že je slovem Boha“(Boice, 1999, s. 36 – 37).

1.3.1.2 Křesťanský Bůh – milující Otec

„Před Bohem se však skrýt nemůžeme.“

Sergio Scataglini (Scataglini, 1999, s. 62)

Osobnost křesťanského učitele a jeho život i práce je nerozlučitelně propojen s Bohem. Jaký je Bůh, kterého křesťané znají?

„Z filosofického hlediska je slovo bůh náboženský, ale také filosofický a obecně používaný pojem, označující absolutní, nejvyšší bytost či princip, jež je většinou (kromě panteismu) transcendentní vůči přírodní i lidské skutečnosti a je pro svoji moc hoden úcty. Bůh bývá nejčastěji chápán jako duchovní bytost či princip, jako personifikace přírodních sil, příp. též jako svrchovaná mravní autorita“ (Nesvadba, 1999, s. 14).

Pojem Boha může být vztažen k rozličným filosofickým konceptům: deismu, polyteismu, monoteismu, panteismu.

Dle Nesvadby (1999) Bůh jako pilíř náboženského vztahu a objekt víry (např. v židovském i křesťanském monoteismu) je odlišný od Boha jakožto objektu pojmové filosofické analýzy. Středověká křesťanská filosofie rozpracovala na bázi vzájemné součinnosti rozumového zkoumání a víry řadu racionálních důkazů Boží existence. Počínaje novověkem (Descartes, Leibniz) se rozšířilo filosofické pojetí Boha jako nekonečné, věčné, nestvořené substance, skrze niž existuje vše ostatní. Zajímavé pojetí do této problematiky vnáší Kant, pro něhož je Bůh regulativní ideou lidského rozumu, praktickým postulátem, zaměřujícím rozvažování na celkovou jednotu všech věcí, na účelné uspořádání světa. Základem a východiskem všech náboženství je fakt, že Bůh existuje a může být poznán. První je konstatováním víry a druhé plyne ze zkušenosti. Jelikož Boží existence nepodléhá vědeckým důkazům, musí být postulátem víry.

A protože Bůh stojí nade vším stvořením, lze jej poznat pouze tehdy, dá – li se poznat on sám.

Pro křesťanství je charakteristické tvrzení, že Boha lze poznat jako osobního Boha pouze prostřednictvím jeho zjevení (on sám se dá poznat), dosvědčeného Písmem. Bible ovšem nebyla napsána jenom jako svědectví o tom, že Bůh existuje. Byla napsána také jako záznam toho, že Bůh se zjevuje těm, kteří jej hledají. Zjevuje se těm, kteří ho chtějí poznat. Boží zjevení dosahuje plnosti v Ježíši Kristu, jeho Synu.

Douglas (1996) shledává, že z Písma lze vyčíst několik charakteristik křesťanského Boha:

- **Boží bytí** – ve svém bytí Bůh existuje sám o sobě. Zatímco jeho stvoření je na něm závislé, on je na stvoření zcela nezávislý. Je nejen sám živý, ale je i životem pro svůj vesmír a v sobě má zdroj tohoto života.
- **Boží podstata** – Bůh je ve své podstatě duchovní bytost. Bezprostředně poté, co se zjevuje jako Stvořitel vesmíru, se také představuje jako Duch, který vnesl do tmy světlo a do chaosu řád.
- **Boží charakter** – Bůh je osobní bytost. Je tedy inteligentní a morální bytostí, uvědomuje si sám sebe a sám o sobě rozhoduje.
- **Boží vůle** – Bůh je absolutně svrchovaný. To znamená, že má své plány a uskutečňuje je ve svém čase a svým způsobem. Neznamená to, že Boží vůle závisí na momentálních podmínkách, ale že Bůh jedná v naprostém souladu se svým charakterem. Jeho vůle je vyjádřením jeho moci a dobroty, a tak i konečným cílem veškeré existence. Vezmeme – li svrchovanou Boží vůli za konečný základ pro vše, co se děje, ať už k tomu dojde s aktivním Božím přispěním, nebo to Bůh prostě připustí, rozlišujeme potom mezi aktivní Boží vůlí a jeho vůlí dovolující. Přítomnost hříchu ve světě musí být přisuzována Boží dovolující vůli, protože hřích je v rozporu s Boží svatostí a dobrotou.

Existují oblasti, v nichž je uskutečnění Boží vůle dominantní, a oblasti, kde je člověku ponechána svoboda k jednání.

- **Boží existence** – podstatou Božího života je společenství. Jedná se zde o nejvyšší Boží zjevení: Bible říká, že Boží život je od věčnosti životem společenství tří rovnocenných a rozlišitelných osob, Otce, Syna a Ducha. Bůh toto společenství, které bylo v podstatě jeho vlastním, rozšířil až ke svému stvoření. To lze vyčíst i z Božího výroku, jímž vyjádřil svůj záměr stvořit člověka: „Učiňme člověka, aby byl naším obrazem podle naší podoby.“ Šlo o výraz Boží vůle dát se poznat jako společenství, ale také toto společenství otevřít morálním tvorům, kteří byli stvořeni k jeho obrazu a jsou tedy schopni se z něj radovat. Je pravda, že v důsledku hříchu člověk ztratil svoji způsobilost radovat se ze svatého společenství. Platí ale, že Bůh chce, aby se toto společenství obnovilo. Toto je velký cíl vykoupení: zjevení trojjediného Boha působícího k naší obnově, skrze vyvolující lásku, jež si na nás učinila nárok, vykupující lásku, která nás vysvobodila, a obnovující lásku, jež nás přetvořila pro společenství s ním.
- **Boží otcovství** – Bůh je osoba a vstupuje do osobních vztahů. Nejbližší a nejhlubší je přitom jeho vztah Otcovský. Kristus nejčastěji označoval Boha jako Otce. Bůh je otec, který své děti velmi miluje.

1.3.1.3 Ježíš Kristus – největší zázrak

„Toto je můj milovaný Syn, jehož jsem si vyvolil.“

Matouš 3, 17 (Kol., 1998, s. 13)

Pro každého člověka je často důležité mít před očima osobu, které by se chtěl podobat, jehož vlastností by chtěl dosáhnout. Pro učitele vyznávajícího

křesťanství a čtoucího Bibli je také charakteristická přítomnost životního vzoru. Je jím Ježíš Kristus, který byl člověkem, ale způsobem bytí byl roven Bohu.

Před dvěma tisíci lety žil Ježíš Kristus v bývalé provincii Římské Judeji, kde dnes leží Sýrie a Izrael. Křesťané věří, že Ježíš je syn Boží a křesťanské náboženství vychází z jeho života a učení.

Téměř vše, co o Ježíši víme, se nachází v prvních čtyřech knihách Nového zákona Bible (evangelia Matouš, Marek, Lukáš, Jan). Pisatelé vyprávějí o Ježíšově působení v Galileji. Vyprávějí také příběh o jeho smrti a zmrtvýchvstání. Ježíšův příběh je nejdůležitější ze všech křesťanských vyprávění (Wilkinson, 2001).

Sokol (2004) dokládá, že křesťanská víra se neopírá jen o Ježíšovo kázání či jeho myšlenky, ale je pro ni důležité, že Ježíš skutečně žil i zemřel.

Skrze Ježíše byla zjevena Boží láska na zemi. Vše, co říkal nebo dělal, bylo důkazem toho, že je Boží Syn.

Ježíš kladl apel na poslušnost Bohu. Podobně jako Jan Křtitel kázal obrácení či pokání, Ježíš poukazuje na to, že člověk může být zbaven všech špatností a může mu být odpuštěno.

Křesťanské myšlení nezaměstnává jen to, co Ježíš říkal, ale hlavně se zabývá jeho životem. Pro všechny stojí na prvním místě otázka, kým Ježíš byl, co svým životem a smrtí způsobil.

„Všechny starokřesťanské texty tedy souhlasně zdůrazňují jedinečný význam Ježíšova života a smrti, jeho osoby, kterou pokládají za Spasitele, Vykupitele či Mesiáše. Naproti tomu jeho učení chápou spíše jako doprovod a vysvětlení, pomoc pro žáky a následovníky“ (Sokol, 2004, s. 174).

Ježíš se narodil Marii a Josefovi v Betlémě za vlády Heroda Velikého. Lukášovo evangelium vypráví, jak Bůh seslal archanděla Gabriela, aby navštívil Marii, snoubenku Josefa z Nazareta. Gabriel Marii řekl, že nalezla u Boha milost a že porodí dítě, syna Božího, kterého pojmenuje Ježíš. Ježíšovo narození bylo zázrak, jelikož Marie byla panna.

Ježíš vyrostl v Galileji v severní Palestině. Vzdělání patrně získal v synagogální škole, vyučil se Josefovou řemeslu, tesařství. Když mu bylo asi 30 let, začal v galilejské oblasti kázat a vyučovat.

Podstatu svého učení vysvětlil v jednom kázání, které bylo podle Matoušova svědectví proneseno na hoře. Kázání začíná řadou požehnání lidem chudým duchem, lidem pokorným a milosrdným. Dále Ježíš káže o nutnosti dodržovat Boží zákon, milovat lidi kolem sebe (i nepřátele) a odpoutat se od materiálních věcí.

Ježíšův život provázely zázraky již od narození. Nejen jeho příchod na svět byl zázračný. On sám také činil zázraky, aby pomohl nešťastným. Uzdravoval nemocné, oživoval mrtvé apod. Svými zázraky chtěl ukázat sílu víry v Boha. Jeho život každou sekundou naplňoval proroctví ze Starého zákona, že Ježíš je Bůh.

Všechna čtyři evangelia vyprávějí příběh o posledních dnech Ježíše v Jeruzalémě. Popisují Ježíšovu poslední večeři s jeho učedníky, Jidášovu zradu, jak byl souzen Pilátem Pontským, jak byl ukřižován a uložen do hrobu.

Jeho poslední chvíle začaly Poslední večeří, kdy se sešel se svými učedníky k poslednímu pesachovému jídlu. Během jídla je varoval, že se blíží čas jeho smrti. Zde oznámil, že ví, kdo je zrádce. Jeho jméno však neřekl.

Po večeři se šel modlit do Getsemanské zahrady, kde začalo jeho utrpení. Jidáš ho zradil polibkem. Ježíš byl zajat a na další den ukřižován.

Po smrti byl Ježíš pochován do hrobu jednoho ze svých stoupenců, Josefa z Arimatie. V evangeliích se vypráví, že v neděli po ukřižování přišly k jeho hrobu ženy a zjistily, že je hrob prázdný. Bylo jim zjeveno, že Ježíš vstal z mrtvých. Později se několikrát zjevil svým lidem a poté vystoupil na nebesa, aby zde usedl Bohu po pravici (Wilkinson, 2001).

Toto je největší křesťanský zázrak. Pro lidi vyznávající křesťanství je důkazem, že mohou věřit v Kristův návrat. Když odcházel, slíbil, že znovu přijde a svůj lid vezme k sobě a budou žít v míru: „Jdu, abych vám připravil místo. Až odejdu

a připravím vám místo, zase přijdu a vezmu vás k sobě, abyste i vy byli tam, kde jsem já. Víte, kam jdu, a cestu znáte“ Skutky 14,3 (Flek, 2006, s. 194).

1.3.1.4 Duch svatý – nadpřirozená síla

„Po „naplnění“ Duchem svatým, jak objasnilo mnoho mladých, se člověk najednou cítí, jako by vkročil do světa světla.“

Van Dijk a Pels (Bowie, Praha, 2008, s. 23)

Jak dosáhnout toho, být jako Ježíš? Normálně smýšlející člověk s lidskými touhami, radostmi a starostmi toho nemůže nikdy dosáhnout. Jak může každý den křesťanský učitel, který je neustále ve styku s živelnými dětmi, žít čistý život jako Kristus?

Sám by to nikdy nemohl dokázat. Proto Bůh nabízí pomoc, která je nadpřirozená. Ale proč by nemohla být skutečností?

Douglas (1996) ve svém Novém biblickém slovníku uvádí, že v nejstarším hebrejském myšlení mělo *ruah* řadu významů, z nichž všechny byly víceméně stejně důležité:

- Vítr – neviditelná, temná, mocná síla.
- Dech – tj. vzduch v malém rozsahu.
- Duch – stejná tajemná síla chápána jako život a životní síla člověka. Může být uvědomována nebo vedena určitým směrem. Lze ji narušit nebo zmenšit a znovu oživit, to znamená, že dynamická síla, která vytváří člověka, může být malá (při smrti zaniká), nebo může dojít k náhlému vylití životní síly.
- Bohem daná moc – termín *ruah* se používá k popisu situací, kdy se zdá, že jsou lidé přemoženi Duchem, přičemž nejde jen o příliv životních sil, ale o nadpřirozenou moc.

Z těchto významů vyplývá, že pojem *ruah* je výraz týkající se bytí. V jeho podstatě leží prožitek tajemné, bázeň vzbuzující moci – mohutná

neviditelná síla větru, tajemství životní síly, vnější moc, která proměňuje – to všechno je *ruah*, tedy projevy Bohem dané síly.

V pozdější době se začaly při používání rozlišovat významy a převládaly výrazy „lidský duch“, „andělský“ či „dábelský duch“ a „Boží Duch“.

V nejstarším chápání slova *ruah* se mezi přirozeným a nadpřirozeným téměř nebo vůbec nerozlišovalo.

Dále Douglas (1996) uvádí, že v raném judaismu, v době Ježíšově, Boha chápali stále více jako člověku vzdáleného vše přesahujícího svatého Boha, který je vyvýšený

a přebývá vysoko v nedosažitelné slávě. Chápali ho jako Boha, který je velmi daleko. Zde mají původ obavy i jen vyslovit Boží jméno a rostoucí zájem o postavy prostředníků, o Boží jméno, anděly, slávu, moudrost apod., přičemž všechny tyto oblasti představovaly možnosti, jak hovořit o Božím působení, aniž by se snižovala jeho transcendentnost. Zpočátku byl „Duch“ jedním z hlavních způsobů, jak mluvit o Boží přítomnosti.

Co se týče chápání Božího Ducha, Ježíš v této oblasti udělal velký rozruch. Vyhlásil, že nový věk, Boží království, je skrze jeho službu už přítomné. Jednal skrze Ducha a měl moc nadpřirozených činů (uzdravování nemocných, křížení mrtvých apod.).

Ukřižováním Ježíše Krista a jeho odchodem k Otci byl seslán Boží Duch, působící skrze křesťany, kteří jej přijmou.

„Duch, který byl dán lidem z Otce a Syna (Boha a Ježíše), je Duch svatý svou povahou. Posvěcuje svou působností. Je to svatý Duch. Přídavné jméno tu nemá jen kvalifikující povahu, ale i povahu odporovací. Duch svatý nesmí být zaměňován s kteroukoli formou zlého ducha, ať už jím je duch světa, duch služby, zlý a bludy probouzející duch. Odtud plyne apoštolské přání, aby věřící byli zachováni ve společenství Ducha svatého“ (Allmen, 1991, s.61).

Duch svatý je pro křesťana síla a zdroj života.

1.3.2 Společenská mravnost, křesťanské hodnoty

„Jestli si svého srdce nevšímáte, dřív nebo později si přestanete všímat i srdcí svých bližních. Jestli od svého srdce vyžadujete dokonalost, nastavíte stejnou laťku i pro ně. Jestli svému srdci dáváte za úkol, aby přinášelo výkony a výsledky, budete stejný tlak vyvíjet i na ně.“

John Eldredge (Eldredge, 2003, s. 170)

Morální hodnoty a normy jsou pojmy, které se dají těžko uchopit. Žádná jejich definice neuspokojí každého. Často jsou hodnoty rozdělovány na subjektivní (vnitřně zastávané osobní zásady chování) a objektivní (postoje a chování, které jsou obecně kladně hodnocené kulturní skupinou, k níž jedině patří).

Morální normy mohou být odvozeny z náboženských, filozofických nebo politických učení (Fontana, 1997).

Domnívám se, že jedním z důležitých nositelů mravních hodnot je učitel. Každý, kdo přináší morálku do života druhých, jedná na základě svého subjektivního cítění, ale také stojí na tom, co vyžaduje společnost.

Učitel církevní školy bezesporu do svého vyučování přináší také křesťanské hodnoty a mravnost, které jsou pro jeho život důležité.

Současná Evropa vychází zčásti z křesťanských hodnot. Vždyť v zákonech všech států Evropy se píše o tom, že lidé nemají krást, zabíjet. Nejsou to formule shodné se slovy Božího desatera: *Nezabiješ! Nepokradeš!?* Kdybychom se dopodrobna zabývali shodností hodnot našich zemí a křesťanské mravnosti, jistě bychom našli mnohem více příkladů než jen základní nepokradeš a nezabiješ.

Současná společnost zakládá na hodnotách, o kterých mluví i Ježíš Kristus. On nepřišel kázat žádnou mravnost, která by byla zcela nová.

Jak praví Lewis (1993) zlaté pravidlo Starého zákona (jak byste chtěli, aby vám lidé činili, tak i vy činite jim) je shrnutím toho, co všichni v hloubi duše pociťujeme jako správné. Skutečně velcí mravní učitelé nikdy nezavádějí novou

morálku, to dělají šejdři a blázni. Jak pravil doktor Johnson (Johnson In: Lewis, 1993), „lidé častěji potřebují být upamatováni nežli poučováni“.

Skutečným povoláním každého mravního učitele je přivádět nás zpět ke starým dobrým zásadám, které si tak toužebně přejeme nevidět; jako by vodili koně znovu a znovu k překážce, kterou odmítá přeskočit, nebo dítě k části lekce, z níž se chce vyvléknout.

Za druhé je třeba si udělat jasno v tom, že křesťanství nemá a nevyhlašuje podrobný politický program postavený na uskutečňování zásady „jak byste chtěli, aby vám lidé činili, tak i vy činite jim“ pro různé společnosti a jednotlivá období. Ani by takový program mít nemohlo. Křesťanství má platit pro všechny lidi všech dob a zvláštní program, který by se hodil pro jedno místo, by se nehodil pro místo jiné. Nadto křesťanské hodnoty na něčem takovém nejsou založeny. Říká nám, že máme „sytit hladovějící“, ale nedává nám hodiny vaření. Říká nám, že „máme číst Písmo“, ale nedává nám hodiny hebrejštiny či řečtiny.

Nikdy nemělo v úmyslu nahradit nebo vytlačit běžné lidské vědění a umění. Podobá se spíš režisérovi, který najde každému správnou práci a poskytuje zdroj energie, ze kterého všichni získají nový život, pokud se mu dají k dispozici.

Třebaže nezabíhá do podrobností, poskytuje nám Nový zákon dost jasné vodítko, jak by společnost, která je celá křesťanská, vypadala. Možná nám poskytuje víc, než jsme schopni přijmout. Říká nám, že ve společnosti nemají být příživníci: „Kdo nepracuje, ať nejí.“. Každý má pracovat vlastníma rukama, a co je víc, každý má pracovat na něčem dobrém, nebude vyrábět žádný luxus. A nebude žádný „šmrnc“ a „švih“, žádné naparování. Do té míry bude křesťanská společnost tím, čemu dnes říkáme „levicová“.

Na druhé straně stále trvá na poslušnosti – na poslušnosti nás všech vůči určeným úředníkům, dětí vůči rodičům, manželek vůči manželům.

Za třetí to bude společnost radostná, plná zpěvu a veselí, v níž budou starost a úzkosti považovány za zbytečné.

Kdyby někde taková společnost existovala a lidé by ji navštívili, každý by nejspíš odcházel s pozoruhodným dojmem. Každému z nás by se dílem líbila, ale jako celku by v ní zalíbení asi našli jen nemnozí.

Pokud je křesťanství úhrnným plánem na lidský stroj, přesně tohle bychom čekali. Každý člověk se ale od tohoto plánu nějakým způsobem odchýlil, a proto tato společnost neexistuje.

Všechny odkazy křesťanské morálky vycházejí z verše „Miluj Hospodina celým svým srdcem, myslí a duší a bližního svého jako sebe sama“ (Lewis, 1993, s. 60-64).

1.3.3 Křesťanství u nás

„Je to, jako by církev byla jevištěm, na němž Bůh představuje úžasné drama vykoupení, skutečný živý obraz, ve kterém se ukazuje, jak ti, kteří se vzpírali Bohu a rozbíjeli jeho svět, jsou nyní naopak znovu přiváděni do harmonie s Bohem a stávají se nástroji obnovení a uzdravení.“

James Montgomery Boice (Boice, 1999, s. 464)

Je nepochybně jasné, že křesťanská víra, křesťanská škola a učitel se na našem území nevyskytovaly již od počátku věku. Existuje ještě mnoho zemí, kde o Ježíši Kristu neslyšeli. Pojďme se nyní podívat, jak se díky apoštolům, kteří znali Ježíše osobně a později misionářům tato zvěst mohla dostat až na území našeho dnešního státu a mohly být založeny církevní školy.

Křesťanská misie zasáhla území ČR ve 2. polovině 9. století. Roku 863 vyslal na Moravu byzantský císař Michal III. na žádost velkomoravského knížete Rastislava (zemřel po roce 869) misionáře Konstantina (později přijal jméno Cyril, 827-869) a Metoděje (zemřel roku 885). Při svém misijním působení používali části Bible a liturgické texty přeložené do staroslověnštiny a zapsané hlaholicí – písmem, které Konstantin vytvořil.

Po pádu Velkomoravské říše na počátku 10. století se moravské i české území dostalo pod vliv západního křesťanství, jehož bohoslužebným jazykem byla latina.

Pro rozvoj křesťanství u nás byla důležitá tato období:

- Konec 10. století – vláda knížete Boleslava II. – zakládání klášterů, biskupství
- Vláda Karla IV. (1316 – 1378) – povýšení pražského biskupství na arcibiskupství, církevní reformy s mravními a sociálními důrazy
- Přelom 14. – 15. století – období Mistra Jana Husa – období reform, 1457 – vznik Jednoty bratrské jako vrchol českých snah o reformu křesťanské církve. Zakladatelé se navraceli k Bibli a zakládali životy na jejím vyučování. Významnou roli zde později hrál Jan Amos Komenský (1592 – 1670). Jednota bratrská obohatila nejen duchovní život, ale i českou kulturu, např. unikátním překladem Bible kralické.
- Rok 1628 – na území Čech a Moravy byla definitivně vyloučena jiná církev než katolická – tzv. rekatolizace. Na mnohých místech probíhala násilně a znamenala značné omezení a zúžení náboženského a kulturního života. Na druhou stranu obohatila české země o plody barokního umění.
- 1781 – Toleranční patent – povoleno pravoslaví, protestantismus, helvetismus (Vojtíšek, 2004).

1.3.4 Protestantismus

„Všude tam, kde je na širé zemi opravdový věřící, tam je zároveň skutečný chrám Hospodinův a tam je možno uctívat Boha v duchu a pravdě...“

James Montgomery Boice (Boice, 1999, s. 471)

Lidstvo je zastoupeno mnohými povahami lidí odlišujícími se svými názory. Ani křesťanství nezůstalo neposkvřeno rozdělením a spory na základě různorodosti názorů.

Jak bylo výše zmíněno, v minulosti docházelo k různým rozkolům a neshodám v názorech ohledně vyznání víry v Boha. Následkem bylo rozdělení jednotné církve na několik dalších.

Na území naší republiky existuje několik odvětví křesťanské víry. Nejrozšířenějšími jsou:

- Pravoslavné křesťanství
- Katolicismus
- Protestantismus

Z těchto odvětví vyrůstají církve, které se liší formou vyznání víry v Boha. Důležité je, že onen Bůh je spojuje.

Nyní se pojďme blíže podívat na protestantismus, který vznikl v období roku 1517 činem augustiánského mnicha Martina Luthera (1483 – 1546), kdy zveřejnil v 95 tezích výsledek svého teologického bádání i osobního zaujetí otázkou spásy. Tyto teze přesouvaly důraz křesťanského života od osobních zásluh i zásluh církve, jež je možno získat v odpustcích, k Boží milosti darované bez ohledu na tyto zásluhy (Vojtíšek, 2004).

Pod pojem protestantismus se obvykle řadí západoevropské a severoamerické církve, které se rozhodly oddělit od římského katolictví a zachovat si náboženskou nezávislost.

Protestantské myšlení se vyznačovalo vždy jistým neklidem, odporem k přijímání názorů vnucovaných vnější autoritou a láskou k myšlenkové nezávislosti. Tytéž hodnoty ovšem zdůrazňovalo také osvícenství, které tudíž mělo

na protestantismus značný dopad, zatímco jeho vliv na římské katolictví a východní pravoslaví byl mnohem méně patrný. Protestantská teologie proto až donedávna reagovala na intelektuální a kulturní vývoj v sekulárním světě, především na univerzitách, daleko citlivěji než její římskokatolické či pravoslavné protějšky (Abraham a kol., 2001).

Vojtíšek (2004) píše, že pro „protestanty“ je charakteristické uznávání autority Písma (křesťanské Bible), která převyšuje autoritu církevní tradice. Kladou důraz na spásu prostřednictvím pouhé Boží milosti. Pokládají za důležitější osobní víru než příslušnost k církvi. Zjednodušují liturgii oproti praxi předreformační církve. Svátost přijímání Ježíšova těla a krve (Večeře Páně) je vysluhovaná i laikům (pod obojí). Odmítají mnišství, papežství, zvláštní postavení kněží a jejich celibát.

1.3.5 Jan Amos Komenský a jeho křesťanské pojetí vyučování

„Naši učitelé nesmějí být podobni sloupům u cest, jež pouze ukazují, kam jít, ale samy nejdou.“

Jan Amos Komenský (Citáty - vzdělání a vědění)

Již výše bylo zmíněno, že pro učitele církevní školy je velice důležitý odkaz Jana Amose Komenského.

Čtenáři by se mohlo zdát, že tato kapitola se příliš nehodí k tématu křesťanství. Jde zde však zařazena kvůli Komenského křesťanskému přesvědčení. V celé jeho pedagogice se odráží jeho víra v Boha. Z jeho odkazu vychází celé školství a všichni učitelé. Křesťanský učitel v názorech této osobnosti „jde dál“ a hledá Boha.

Nejdříve se pozastavme nad Komenského pedagogikou. A poté jeho křesťanstvím.

Horák a Kratochvíl (2005) dokládají, že pedagogika Jana Amose je založena na principu přirozenosti. Správná výchova se podle něj musí přizpůsobit přírodě. Člověk je součástí přírody a podléhá jejím zákonitostem. Komenský vykládá své pedagogické názory tak, že mnohé jeho myšlenky vyplývají přímo z přírody.

Tento muž stojí na pozici realismu – cíl výchovy chápe jako přípravu k životu. Říká, že hlavním úkolem výchovy je poznat sebe sama, poznat okolí a ovládnout sebe. Za důležitý úkol výchovy pokládá povznesení se k Bohu.

Centrem pedagogiky tohoto významného muže je škola. Sám byl léta učitelem a uvědomoval si, že tato instituce je základní formou společenské výchovy.

Komenský ostře kritizoval dosavadní školní praxi. Především pak její odtrženost od života, biflování. Žádal, aby školu navštěvovali všichni. Výchova aby byla všestranná, aby byla dílnou, která vytváří schopné lidi. Aby vedla žáky „poznávat zákony a cíle všeho nejdůležitějšího, co zde existuje a co zde je“ (Horák, Kratochvíl, 2005, s. 51 – 52).

Kromě dodnes platné organizace škol byla Komenským vytyčena celá řada obecně platných požadavků na morální vlastnosti učitelů.

Těžiště jeho odkazu sice je v didaktice, ale zabýval se také otázkami výchovy, přičemž vycházel z křesťanské etiky a z estetických ideálů Českých bratří. Značnou pozornost věnoval kázni. Význam kázně je obsažen v jeho výroku: „Škola bez kázně je jako mlýn bez vody.“ Vystupuje proti krutým tělesným trestům. Hůl podle něj ve škole nemá místo.

Za prostředky výchovy pokládá:

- příklad rodičů, učitelů, spolužáků
- etické rozhovory se žáky
- cvičení při výchově, např. statečnosti (Horák, Kratochvíl, 2005).

Učitel je podle Komenského (1992) vševýchovný. Umí vzdělávat všechny lidi ve všem, co přivádí lidskou přirozenost k dokonalosti. Za takové učitele ustanovil Kristus, za doby jeho působení, apoštoly. Je potřeba dbát na to, aby takovými byli i ti, kteří chtějí vzdělávat ostatní lidi.

To bude dosaženo tak, že učitelé budou dodržovat tyto podmínky:

- Každý má být takový, jakými má „vytvořit“ další.
- Každý má ovládat způsoby, jak ostatní takové „udělat“.
- Každý má být horlivý ve své práci.

Ztotožňuji se s Komenského názory, že škola má být „dílnou lidskosti“. Na tomto místě, kde žáci tráví většinu času, by nemělo jít jen o naučení se probírané látky. Měli by se zde seznámit s reálným životem. Neměly by jim být odepřeny názory učitelů, i když s těmito názory jiní třeba nesouhlasí. Žáci by se měli seznámit i s možnou existencí Boha a tím, jak stvořil svět. „Obrázek“ o této teorii už si mají udělat sami. Neměla by jim být vnucována.

Je zřejmé, že Komenskému šlo o to, aby se žáci povznesli k Bohu. Jakým způsobem to ale mohli udělat? Pojďme se podívat, jak viděl tento muž pedagoga z křesťanského pohledu.

Jan Amos Komenský vystudoval křesťanskou školu, vedenou sborem Jednoty bratrské v Uherském Brodě.

Za doby Komenského se v křesťanské škole učilo číst, psát, počítat. Vedle toho se učilo náboženství, biblická dějprava, žalmy, modlitby, duchovní písně, dějepis (hlavně církevní), zeměpis, fyziku, astronomii.

Lidé se podle Komenského rodí jen jako živí tvorové. Lidmi v plném slova smyslu, lidmi, kteří by byli obrazem svého Stvořitele, se stávají vzděláním. Proto nazývá školu „dílnou lidskosti“, neboť zde jsou z živočichů tvoření opravdoví lidé.

Každý člověk se narodil proto, aby se stal člověkem, tedy aby byl vzdělán. Komenský má názor, že vzdělání mají být všichni (i chudí a dívky), aby věděli, jak žít a čeho chtějí v životě dosáhnout. Tedy ne vzdělání z tlustých zaprášených knih, ale vzdělání pro život.

Škola ať je milá, příjemná a výuka v ní laskavá. Komenského heslo bylo: „Všechno ať plyne volně, ať je věcem vzdáleno násilí.“ Tedy radostné, tvořivé prostředí, ve kterém by se rozvíjely všechny zájmy každého žáka (Uher, 1990, s. 43 – 47).

„Je důležité, aby si žáci ze škol odnášeli ušlechtilou mysl, srdce, jazyk a ruce, aby tak po všechny dny svého života nosili moudrost ne v knihách, ale uvnitř sebe, a aby ji dosvědčovali svými skutky.“

Vzdělavatelé lidí mají být nejvybranější ze všech lidí, zbožní, počestní, vážení, horliví, pracovití, moudří“ (Komenský, 1992, s. 116).

Každý učitel musí dbát na všeobecný cíl celého lidského vzdělávání, a také o speciální vlastní cíl svého povolání. „Všeobecný cíl znamená vrátit se ke ztracenému obrazu Boha. Tento návrat směřuje ke svobodné vůli, která spočívá ve volbě dobra a odmítání zla tak, aby se lidé naučili poznat pravdivé věci, chtěli dobré a vykonávali potřebné“ (Komenský, 1992, s. 117).

Vzdělavatelé lidí by podle Komenského (1992) měli pamatovat na to, že jejich povinností je učit lidi vše, co se vztahuje na obnovení Božího obrazu v nás.

Domnívám se, že pro Komenského pedagogiku je opravdu důležité zaměření učitele a jeho povolání k Bohu. Je také důležité, aby se učitel zaměřoval nejen na výchovu a vzdělání žáků, ale také na svůj osobní cíl povolání. Ten může být u každého učitele jiný.

Učitel 1. stupně Základní školy může mít za cíl dovést své děti do 5. třídy, jiný může stát o to, aby byly upevněny vztahy mezi dětmi. Někdo má za cíl předat žákům co nejvíce informací. Pro křesťanského učitele je nejspíš nejdůležitější předat křesťanské hodnoty společně s informacemi, které přináší Bible.

1.3.6 Křesťanský pohled na poslání učitele

„Máme rozličné dary podle milosti, která byla dána každému z nás: Kdo má dar prorockého slova, ať ho užívá v souhlase s vírou. Kdo má dar sloužit, ať slouží. Kdo má dar učit, ať učí. Kdo dovede povzbuzovat, nechť povzbuzuje. Kdo rozdává, ať dává upřímně. Kdo stojí v čele, ať je horlivý. Kdo se stará o trpící, ať pomáhá s radostí.“

Římanům 12, 6-7 (Kol., 1998, s. 153)

„Vy jste tělo Kristovo, a každý z vás je jedním z jeho údů. A v církvi ustanovil Bůh jedny za apoštoly, druhé za proroky, třetí za učitele...Jsou snad všichni apoštoly? Jsou snad všichni učiteli?...“

1. Korintským 12, 27-28 (Kol., 1998, s. 166)

U většiny učitelů se setkáme s tím, že své povolání berou jako poslání. U křesťanů tomu není jinak. Můžeme zde však najít zásadní rozdíl. Křesťanský učitel chápe své povolání jako poslání od Boha. Přijímá od něj dar učit a staví se ke své práci zodpovědně nejen před lidmi, ale i před Bohem. Chápe své povolání tak, že jednou, až přijde Boží soud, bude se za svou práci před Bohem zodpovídat.

Proto je důležité pro učitele křesťanské školy každodenně číst Bibli a stát na Božích zásadách. Zde je předloženo několik zásad, na kterých křesťanský učitel musí stát, aby byl schopný učit:

„Vyhybej se mladické prudkosti, usiluj o spravedlnost, víru, lásku, pokoj s těmi, kdo vzývají Pána z čistého srdce. Nepouštěj se do hloupých sporů. A Pánův služebník se nemá hádat, nýbrž má být laskavý ke všem, schopný učit a být trpělivý.“

2. Timoteovi 2, 22-24 (Kol, 1998, s. 203)

Aby byl křesťanský učitel schopný učit, potřebuje podle Gangela (1998, s. 53 – 60) několik důležitých schopností:

Bud' čistý – křesťanské školy volají po tom, aby jejich učitelé neustále směřovali ke spravedlnosti, víře, lásce a pokoji. V těchto školách, jako v každé jiné, pracuje skupina mladých, přitažlivých, inteligentních mladých učitelů a učitelek, z nichž někteří jsou ženatí či vdané a jiní ne. V neformální pracovní atmosféře prostředí v kterékoli škole se nabízí příležitosti k tomu, aby lidé usilovali o mladické žádosti a utíkali před spravedlností, vírou, láskou a pokojem.

Žáci k učiteli vzhlížejí jako ke vzoru chování. Chceme, aby naši mladí lidé, chlapci a dívky, přistupovali k sobě se zdravým respektem. Proto je důležité ke všem kolegům a kolegyním přistupovat důstojně.

Bud' rozvážný- Máme odmítat hloupé spory, protože zapojíme-li se do takovýchto pošetilostí, nevyhnutelně to vede k roztržkám. Jakákoli služba, kde se služebníci začnou hádat, způsobí rozdělení, a v konečném důsledku bude neúčinná.

Nesouhlas nebo dokonce konflikt nemusí nezbytně vést k roztržkám. „Ti, kdo si na živobytí vydělávají mluvením, se musí učit, kdy být zticha.“

Neklamme sami sebe. Budeme mít stále více a více co dočinění s dětmi a mladými lidmi, kteří chtějí vyvolávat hloupé a pošetilé hádky. Když vznikne hloupá a pošetilá hádka, křesťanský učitel musí být rozvážný.

Dva muži, kteří žili v malé vesnici, se dostali do velkého sporu, který sami nedokázali vyřešit. Rozhodli se tedy jít za městským mudrcem. První muž šel do mudrcova domu a vyprávěl mu svou verzi toho, co se stalo. Když skončil, mudrc řekl: „Máš naprostou pravdu.“. Následující den přišel druhý muž a řekl mudrci své pojetí události. Mudrc mu odpověděl: „Máš naprostou pravdu.“ Poté mu jeho žena začala vyčítat: „Ti muži ti vyprávěli dva rozdílné příběhy, a tys řekl oběma z nich, že mají naprostou pravdu. To přece není možné – oba naprostou pravdu mít nemohou.“ Mudrc se obrátil ke své ženě a řekl: „Máš naprostou pravdu.“

Uvedené podobenství ilustruje smutný důsledek toho, že názory podřízené tomu, aby se líbily lidem, mohou přehlušit etické a pravdivé odpovědi. Takový nedostatek morální odvahy nenabízí žádný prostředek k tomu, jak se vyhýbat hádkám. Před tím, než vstoupíme do diskuse, je dobré rozlišit své argumenty a důkladně je zvážit.

Bud' přívětivý – „Pánův služebník se nemá hádat, ale být přívětivý a trpělivý.“ Tato věta se týká spíše postoje než schopnosti samotné. Myslím si, že dokonce ani člověk, který má dar vyučovat, je kvalifikovaný k práci učitele a je zkušený, nemůže sdílet tuto pravdu, pokud se chová nepřívětivě a působí rozvrat a hádky.

Je pravděpodobné, že křesťanský učitel chce být přívětivý ke svým žákům i kolegům. Jak jednoduché to je v první třídě, kdy každé dítě svého učitele miluje. O co těžší už tento postoj je při představě situace, kdy vrcholí zápas v košíkové,

trenér družstva křesťanské školy rozčileně vykřikuje pokyny a z úst mu vylétají nadávky adresované hráči, který přehodil míč a byl poslán na lavičku.

Nemůžeme si svůj čas rozdělit na to, kdy budeme přívětiví, a kdy ne. Ani si nemůžeme vybrat lidi, ke kterým budeme vlídní, a ke kterým ne..

Bud' trpělivý – „Zbožní učitelé, kteří žijí čistým životem, jsou rozvážní, přívětiví, tiší a trpěliví. Budou Božími nástroji při vysvobozování dětí, mladých lidí i dospělých jak ze vzpoury proti pravdě, tak ze satanovy pasti.“

Muži a ženy, kteří jsou „schopni učit“, musí vlastnit mnohem více než jen diplom a zkušenosti. Musí jednat v laskavosti a trpělivosti, aby v jejich životech, rodinách a třídách byla přítomna moc Ducha svatého.

1.3.7 Shrnutí

Křesťanství je náboženství, které přináší radostnou zprávu. Tato zpráva přišla na svět s Ježíšem Kristem, který svým životem poukazoval na Boží lásku a nový život. Nový život plný odpuštění a života v naději a pokoji. Ježíš přišel, aby zachránil svět svou smrtí a následným zmrtvýchvstáním a odchodem do nebe. Mohlo by se zdát, že lidstvo opustil a odešel sám na lepší místo. Není tomu tak. Božím dětem byl zanechán Duch svatý, díky kterému mohou být jako Ježíš.

Na našem území se o křesťanství začalo mluvit roku 863 díky Konstantinu a Metodějovi. Toto vyznání se šířilo a šíří po celém světě. Jelikož je ale v rukou lidí, je bezesporu jasné, že muselo a musí docházet k různým rozkolům. V nynější době spory nejsou tak razantní jako v minulosti. Jedna z největších reforem církve proběhla v 16. století, kdy hlavní církví byl katolicismus. V tomto období vznikla skupina zastávající názory Martina Luthera. Lidé okolo Luthera protestovali proti tomu, co tehdejší církev říkala a dělala. Chtěli svou víru stavět na milosti, jak se o ní píše v Bibli, a ne na základě skutků a odpustků, jak to přikazovala církev. Na základě protestu, se společenství vzniklé v této době nazývá

protestantismus. Toto vyznání později uznával i Jan Amos Komenský, který své víře své myšlenky o výchově a školství založil.

Jako každé společenství i křesťanství má svou morálku a mravní hodnoty. Káže sice to známé „jak byste chtěli, aby vám lidé činili, tak i vy činite jim“, ale nedělá z lidí stroje, které se nechají vykořisťovat a dělají vše bez rozmyšlení. Říká, abychom milovali bližní jako sebe, ale dává také pomoc a svobodu v tom, jak to dělat.

Lidé oplývají mnohými dary. Je důležité vědět, jak s nimi zacházet a používat je. Někdo má dar kázat, kreslit, jiný učit. Být učitelem je dar a povolání.

Křesťanský učitel předává informace, vychovává a také skrze přívětivost, čistotu, trpělivost a rozvážnost přináší onu radostnou zprávu a nový život.

2 PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 CÍL VÝZKUMU

Cílem tohoto průzkumu je najít specifika učitele církevní školy protestantsky orientované. Cílem je rozbor učitele církevní školy z různých stran.

Centrem mého zájmu bylo zjistit, zda se víra křesťanského učitele promítá v jeho práci a postoji k žákům, jakým způsobem žákům svou víru předává. Zajímaly mě motivy nástupu do učitelské profese, co je zdrojem a inspirací a co je cílem práce učitele církevní školy.

2.2 METODOLOGICKÉ VÝCHODISKO

Prvotním záměrem bylo založit průzkum na narativním přístupu, který se opírá o životní příběhy křesťanských učitelů. Tato metoda není snadná, a proto jsem průzkum provedla formou rozhovorů (ukázka metody narativního přístupu je přiložena v příloze I). Zkoumaným osobám bylo položeno několik připravených otevřených otázek, nad kterými se zamysleli a poté odpověděli.

Při provádění rozhovorů jsem postupovala dle rad Jána Ferjenčíka (2000), který doporučuje, aby k rozhovoru byla navozena příjemná atmosféra spojená s tichým a klidným prostředím.

2.3 ZKOUMANÉ OSOBY

Výběr tvořilo 6 osob. Čtyři z nich jsou učitelé na křesťanské základní škole Jana Amose Komenského v Liberci, která je zřizována Úzkou radou Jednoty bratrské. Z toho dva zkoumaní učitelé učí na 2.stupni a dvě paní učitelky na 1.stupni. Dvěma respondenty jsou učitelky 1. stupně Církevní základní školy v Trinci.

Vybrané církevní školy jsem vyhledala pomocí internetových stránek nebo díky osobním kontaktům. Poté jsem elektronickou poštou stručně seznámila ředitele škol se zaměřením diplomové práce a požádala o rozhovory s některými učiteli.

Následně jsem školu navštívila a s řediteli vybranými osobami provedla rozhovor. Nejdříve jsem jim podala podrobné informace o rozhovoru. Poté vykreslili svou osobní čáru s důležitými body jejich života, stručně převyprávěli svůj životní příběh a následně jsem jim podala otázky.

Některé základní informace o zkoumaných osobách:

Tabulka č. 1 – Základní údaje o zkoumaných osobách

Jméno	Věk	Stupeň	Škola	Církev
Petr	24	2. stupeň	KZŠMŠ J.A.K.	JB
Ivo	45	2. stupeň	KZŠMŠ J.A.K.	JB
Kateřina	38	1. stupeň	KZŠMŠ J.A.K.	JB
Tereza	31	1. stupeň	KZŠMŠ J.A.K.	JB
Monika	41	1. stupeň	CZŠ a MŠ Třinec	CB
Urszula	43	1. stupeň	CZŠ a MŠ Třinec	SCEAV

2.4 SBĚR DAT

Sběr dat jsem provedla formou rozhovoru. S každým účastníkem výzkumu jsem absolvovala rozhovor, který trval v rozmezí od 20 do 30 minut. Požádala jsem nejdříve o zakreslení linky (znázorňovala životní čáru zkoumané osoby) a vyznačení nejdůležitějších bodů, které zasáhly jeho či její život. Poté byl na základě čáry převyprávěn životní příběh (v této práci Stručný životopis). Po převyprávění životního příběhu jsem navázala předem připravenými otázkami týkajícími se tématu učitele a křesťanského učitele.

Všechny rozhovory byly nahrávány na diktafon a poté kompletně přepsány. Pro zachování autenticity byly odpovědi zapsány i formou nespisovné češtiny tak, jak myšlenky plynuly. Pro obtížnost zaznamenání myšlenek do psaného textu se omlouvám za občasnou přítomnost gramatických chyb.

Otázky byly připraveny, ale ne vždy na všechny došlo.

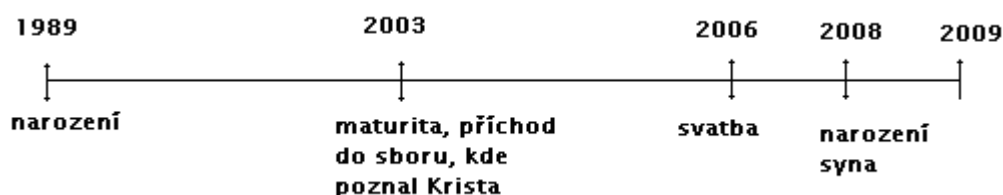
2.5 ROZHOVORY

2.5.1 Rozhovor první

Petr

Petr je mladý ambiciózní muž s příjemným vystupováním. Hned při seznámení mi navrhl tykání.

Životní linka

Stručný životopis

Petrovi je 24 let. Narodil se v Liberci v roce 1989. Nepokládal za důležité popisovat své vyrůstání. Své vyprávění začal základní školou.

„Chodil jsem na základní školu v Liberci. Jsem rodilý liberečák. Nikdy jsem odtud neodcestoval.

První kroky k tomu, abych učil na základní škole byly v roce 2003, kdy mnou byla absolvována maturita na gymnáziu v Liberci za chemie a biologie. Rozhodoval jsem se, kam půjdu na vysokou.

Před podáním přihlášky na vysokou školu mi přes spolužáka bylo umožněno přijít do církve, poznat křesťany a Krista. V Bohu jsem uvěřil velmi rychle. V mém případě to bylo zvláštní tím, že jsem se rozhodl jít za Bohem já sám. Až poté jsem poznával život v církvi.

V tu dobu pro mne bylo hodně důležité zůstat v Liberci a ve svém sboru. Proto jsem podal přihlášku zde ve městě na vyšší zdravotní školu. Po půl roce jsem si podal přihlášku na pedagogickou fakultu do Liberce.

V té době jsem začal učit na základní škole ve Vesci, kde jsem byl 2 roky. Od září učím zde na JAKu.

Z osobních klíčových bodů to byla svatba a narození Matyáše, to byly pro mne přelomové body.“

Jaká je Vaše představa dobrého učitele?

(smích). „Dobrého učitele by mělo především bavit učit. Myslím si, že vnitřní motivace je základ a je jasné, že jsou chvíle, kdy motivace není a je to těžké. Ale celkově by učitel měl chtít to dělat. To je základ.

Druhá věc, měl by být profesionál. Myslím to v tom smyslu, že znám ze svých zkušeností spoustu učitelů, kteří byli nějakým způsobem zajímaví, ale nic nás nenaučili. Učitel má učit a nejen vzdělávat a předávat informace. Ale měl by být určitým vzorem pro žáky.“

Jaká je Vaše představa křesťanského učitele?

„Představa je poměrně jasná. Je to někdo, kdo žije Krista. Není křesťan jen na oko, ale žije s Bohem, který mu dává pevnou půdu pod nohama, je pro něj autoritou.

Musí to být člověk, který je pokorný, umí respektovat vedení, které je od Boha i od lidí.

A je to člověk, který má motivaci, což je stejné i u nekřesťanských učitelů. Ví proč učí, není to jen kvůli tomu, aby naučil, ale i vychovával děti a vkládal jim do života hodnoty, které můžou a nemusí zúročit.“

Jakým způsobem naplňujete své představy křesťanského učitele?

„Snažím se.“

Jaký máte postoj ke svým žákům? Jakým způsobem se na ně díváte? Na čem si zakládáte ve svém postoji k žákům?

„Zeptej se jich klidně(:...Především je vidím jako lidi, kteří mají určitý potenciál bez ohledu na to, kde jsou momentálně. Jestli jsou nadaní nebo něčím limitovaní, ať už svým charakterem nebo výchovou, které mají.

Věřím, že každý má šanci dojít dál. Má šanci, aby život, který bude žít na téhle zemi prožil naplno a aby našel nějaký smysl. To bez ohledu na to, jestli to bude s Bohem nebo bez Boha.

Chci do nich vložit chuť jít dopředu a jít do věcí naplno.

Určitě si zakládám na tom, že vím, že má smysl trávit čas s dětmi a pokračovat v tom jim říkat o Bohu.

Mám naději. Ta naděje přetrvává i ve chvílích, kdy je to těžké.“

Proč jste se stala učitelem/učitelkou?

„Stal jsem se učitelem, protože jsem vždy pracoval s lidmi. Ještě dříve než jsem přišel do církve, pracoval jsem s lidmi zde na Liberecku a fungoval jsem v různých organizacích.

Baví mě práce s lidmi a učitelství bylo určitým přirozeným krokem. Nemohl bych sedět u počítače a zpracovávat nějaká data. Nemůžu pracovat manuálně, i když by mě to bavilo, ale potřebuji lidi k životu.“

Děláte pro své žáky ještě něco jiného kromě toho, že je učíte? (aktivity, modlitba...)

„Já doufám, že ano. (úsměv)

Společně se spolu modlíme s učiteli. Stojíme za dětmi i školou.

Mám výhodu, že jsem mladý učitel a snažím se vztahy s nimi udržovat i ve volném čase. Je to pro mě hodně důležité, že náš vztah učitel - žák nekončí hodinou, dveřmi ve škole. Ale trvá to i přes týden a mimo školu.“

Jak vidíte propojenost své práce s trpělivostí, čistotou (ve vztazích učitelského kolektivu), rozvážností, přívětivostí?

„Rozvážnost – obecně to jsou charakteristiky učitele, které jsou určitým ideálem. Ale každý z nás má nějaký temperament a nějak reaguje. Po té krátké praxi, kterou mám za sebou, tak vím, že není snad horší situace než zbrklého slova ve třídě. Děti si to pamatují a pak zbytečně vzniká konflikt mezi učitelem a žákem.

Trpělivost – každý, kdo si zkusil učit, si musel zažít na vlastní kůži, že třikrát vyloží a opakuje látku a žáci se tváří jako by to viděli poprvé. Je důležité najít si ten postoj, že ještě jednou, po čtvrté, po páté. Je důležité počkat a nevzdat to.

Čistota v učitelských vztazích – zde mám docela dobrou zkušenost ve srovnání, protože jsem učil na nekřesťanské škole. Můžu říct, že lidé, kteří spolu sdílejí hodnoty a celkové směřování školy, způsob jakým pracují, je to fajn. Když to vidíme stejně je to naprosto dokonalé a báječné. Vztahy jsou objektivní a nadprůměrné.

Prívětivost – to je určitý základ. Bez toho, aby učitel byl přívětivý není možné postavit základ, kde by se rozvíjelo učení.“

Kde čerpáte sílu a inspiraci pro svou práci? Jak se vyhýbáte syndromu vyhoření?

„Syndrom vyhoření, doufám, že se mne nebude týkat. To do života křesťana prostě nepatří, protože máme tu šanci, že žijeme každý den nové věci a máme určitou vizi do budoucnosti, která je v naději. Inspirace a kreativita se pro mě osobně odvíjí v tom, že se snažím sledovat obor, který učím. Hlídám si novinky a spousta věcí vyplyne z hodin, kdy nastanou určité situace ve třídě. Když nad tím zpětně přemýšlím podá mi to nápad, nějakou aktivitu. To mě baví. Jsem v tom hodně otevřený a nechávám i žáky, aby iniciovaly nápady.“

Jakým způsobem přemýšlíte o své práci?

„Doma moc nepřemýšlím. Ale hodnotím ten svůj výkon jako učitele. Hodnotím, jak se žáci posouvají jednotlivě. Přemýšlení je u mě průběžné a snažím se hledat nové cesty.“

Znáte představy svých žáků o ideálním učiteli? Snažíte se je naplňovat nebo naplňujete jen ty své?

„Nevím, jestli znám představy svých žáků. Zním globální představu třídy, kdy učitel by si s nimi měl povídat, hrát, být hodný.

Vím, že kdybych mluvil s jednotlivými žáky, tak zjistím, že ty představy jsou hodně odlišné.

Nesnažím se jejich představu naplnit, protože to není můj úkol a není to ta cesta. Ten vztah učitel a žák vidím jasně daný, má nějaká kritéria. Stejně jako já se podvoluju nějakému vedení a v mém případě i Božímu tak, abych naplnil kritéria toho vztahu, tak i žáci musí najít svou pozici. To neznamena nutně nadřazenost a podřazenost. Každý má své místo.“

Co je cílem Vaší práce?

„Cílem. No, možná to bude znít jako klišé, ale pro mě je to hodně osobní a konkrétní. Pro mě je cílem měnit životy těch dětí, které učím .

Je skvělé vidět, že to, že spolu trávíme čas v hodinách a máme spolu vztahy, proměňuje jejich životy, hodnoty, chování, jednání. Nechává to vést nějaké zkušenosti, ze kterých můžou čerpat.“

Jakým způsobem „ukazujete na Krista“?

„Pché(:...Kromě těch konkrétních témat, kdy je příležitost k nějakému svědectví, které je jiné než jsou obecně přijaté teorie, myslím konkrétně tu vzdělávací oblast, tak pro mě to je hlavně to, být vzorem, určitou autoritou, která je obrazem Boha.“

Máte nějaké motto pro svou práci?

„Nemám jedno konkrétní, kterého bych se držel. Znáám jich pár, ale není to něco, co by mě každé ráno nějakým způsobem vedlo.

Povzbuzuje mě to, že Bůh na několika místech Bible říká, že je Bohem naděje. Povzbuzuje mě, že můžu být pro ty děti nadějí.“

Dodal/a byste něco, co se Vám zdá důležité a nebylo doposud zmiňováno?

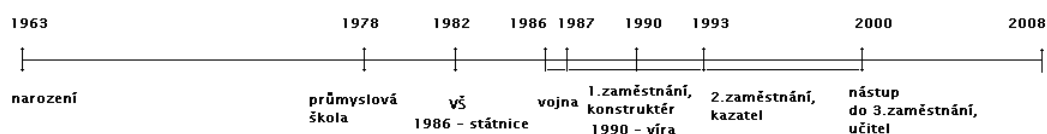
„Křesťanský učitel má stejné problémy jako nekřesťanský. Ty děti jsou všude stejné.“

2.5.2 Rozhovor druhý

Ivo

Ivo je starší, ale vitální učitel. Je ochotný. Sám mi nabídl, abych se přišla podívat do jeho hodiny v 9.třídě.

Životní linka

Stručný životopis

Ivo se zaměřil na svou profesní dráhu.

„Narodil jsem se v roce 1963 v Liberci. Roku 1978 mnou byla navštěvována střední škola elektrotechnická, obor strojírenství. Školu se mi podařilo ukončit maturitou. Roku 1982 jsem nastoupil na vysokou školu strojní a textilní v Liberci, obor textilní stroje 1986 státnice. Pak následoval rok vojny jako absolvent vojenské katedry.

Po vojně jsem sedm let pracoval jako konstruktér v Chrastavě. Během této doby jsem se v roce 1990 setkal osobně s Ježíšem a uvěřil jsem, že je živý Bůh. V mém srdci se objevila touha sloužit Bohu naplno.

Tato touha byla vyplněna v roce 1993, kdy jsem byl povolán sborem Jednoty bratrské v Liberci jako kazatel. Nejdříve jsem sloužil rok ve Frýdlantě, a pak jsem pracoval v Liberci s lidmi až do roku 2003, kdy na základě proroctví a osobního prožitku ve vztahu k dětem jsem se nasměřoval k práci ve škole, kdy zrovna vypadl učitel chemie. Tak jsem nastoupil jako učitel chemie. Nejdříve jsem učil 4 hodiny týdně, od r. 2001 to bylo na půl úvazku a od roku 2002 je to plný úvazek. Celkem se ve školství pohybuji 8 let.“

Jaká je Vaše představa dobrého učitele?

„Děti by ho měly mít rády, ale ne zas tak moc, aby si udržel autoritu. Nesměl by být mezi učiteli a žáky familiérní přístup. To znamená takový moc ze strany dětí přidržený. Na druhou stranu to musí být vztah důvěry. Myslím si, že pro děti je důležité, když se mohou na učitele spolehnout, že dodrží své slovo. Pak mu dokáží prominout i nějaký úlet, chybu nebo nějakou nespravedlnost. Když si učitel tu nespravedlnost přizná, vnímají, že je to skvělé, že není učitel dokonalý, ale že má své chyby a děcka to uznávají a respektují.

Myslím si, že by měl být kreativní v tvorbě hodin kdy vyučuje. Používat různé metody a překvapení pro děti. Neměl by to být jen monotónní přístup k dětem, ale i diskuse o tématech, které jsou sdílené s dětmi.

Měl by s nimi mít vytrvalost, trpělivost, spravedlnost, napomínat je, kázat je, ale hlavně být vůči nim spravedlivý. Neupřednostňovat jednoho před druhým.“

Jaká je Vaše představa křesťanského učitele? Jak tyto představy naplňujete?

„V tom, že každé dítě má právo na odpuštění. To znamená, že když uzná svou chybu, že selhalo, přijde a omluví se, není už mu více vina připomínána. Nemusí to vždy končit trestem, ale na druhou stranu někdy ten trest dotáhnout. Dítě ví, že je to smazáno, ale musí nést důsledek chyby. To může být mimořádná práce, úkol nebo práce navíc.“

Jaký máte postoj ke svým žákům? Jakým způsobem se na ně díváte? Na čem si zakládáte ve svém postoji k žákům?

„Beru je jednak jako podřízené, vyžaduju úctu a respekt. Ale беру je také jako partnery, kteří se podílejí na tvorbě vyučovacího procesu. Mají možnost zasáhnout, zasahují do toho. Přinášejí otázky, nápady. Není to jen tak, čemu nerozumíte, ale mohou přinést to, co by se jim líbilo. Zvláště u těch starších, 8. a 9. třída. Tam je to potřeba a oni to berou.

„Nevidím je jako věc ale jako stvoření. Někdo, kdo má hodnotu, budoucnost, smysl. Nepohrdám jimi.“

Proč jste se stala učitelem/učitelkou?

„Ještě když jsem dělal kazatele, přichází čas změn. Pracoval jsem s dětmi, jezdil s nimi na tábory. Začal jsem fungovat ve škole jako externí kazatel, kdy jsem jim přinášel biblické vyučování a bylo mi to celkem blízké. Cítil jsem, že by to mohl být můj další směr. Pak přišlo povzbuzení ze strany mých autorit, kdy jsem se rozhodl vstoupit do učitelství jako učitel chemie a už jsem tu zůstal.“

Děláte pro své žáky ještě něco jiného kromě toho, že je učíte? (aktivity, modlitba...)

„Byl jsem i učitel pro nedělní školy, ale bylo toho moc. V tuhle chvíli ne. Jen pokud jsou nějaké aktivity, exkurze, výlet. To je takový bonus.“

Jak vidíte propojenost své práce s trpělivostí, čistotou (ve vztazích učitelského kolektivu), rozvážností, přívětivostí?

„Jedna věc je, kdy na děti zařvu a napomenu je. Je to, že vytočení si nenesu do hodiny a dokážu to brzy odpustit. Nenesu výčitky. Možná to někdy trvá, ale brzy to pomine.“

Trpělivost – tam je otázka, do jaké míry být k dětem trpělivý, kdy jde o jejich neposlušnost. Ale jinak neustále opakujeme a opakujeme, učíme, opakujeme, mají šanci oprav. A děti toho využívají.

Rozvážnost – je to nadechnutí a popřemýšlení nad tím, co člověk řekne. Jak jednat v tom, aby člověk neudělal chybu, aby nezkritizoval někoho a nedal neadekvátní trest.

Čistota – snažím se nemluvit sprostě nebo vulgárně před dětmi. I když někdy nějakou situaci nedokážete vyjádřit jinak než vulgárně. Děti hlídáme, aby neříkaly ani vole a pokud to uslyšíme, je to zhodnocení situace. Jestli někomu nadává nebo jen tak spolu mluví. Pak se žák musí sám plácnout přes pus. Čili že by tady byly sprosté nadávky nebo něco, to není vcelku, vulgarita.

Snažíme se učit a nepodporujeme je, aby se někdo objímal. I když žáci říkají, že je to ségra, brácha a nemají spolu nic společného. Toto hned napomínáme a snažíme se je vést k cudnosti, tak aby to zvládali.

I když třeba holky mají velký výstřih, poukazujeme na to, že kluci s tím můžou mít problém. Například pro kluka, když před ním sedí holka, je to problém. Snažíme se je v tom povzbuzovat.

Co se týče vztahu mezi učiteli, snažíme se, aby to bylo v pohodě.

Prívětivost – laskavý přístup, nepovyšování se nad dětmi. Rovný k rovnému s nimi mluvit. Aby dítě rozumělo, co říkám, pomalu v normální tónině. Prívětivost spojená s vlídností.“

Kde čerpáte sílu a inspiraci pro svou práci? Jak se vyhýbáte syndromu vyhoření?

„Inspiraci přirozeně v Bibli, tam je spousta příkladů, jak jednat s lidmi. Jednou Ježíš vzal karabáč a všechno to vymlátil a řekl, že to jsou plemena zmijí. Čili je vidět, že i hněv je na místě. Ale na druhou stranu se mi podařilo získat obranu. Možná by se to dalo nazvat kachní efekt. To tak, že se mě moc nedotýká, když děti zlobí a něco se nepovede. Dokážu se z toho oklepat a být suchý. To je ten kachní efekt, že kachna vyleze z vody, oklepe se a je suchá, voda po ní steče. Čili nejde to do mého nitra.

Přirozeně, moje manželka zde taky učí, tak často o určitých věcech mluvíme doma, a někdy to nezvládnou o tom nemluvit, ale je to přirozené, protože tím žijeme.

Syndrom vyhoření. To člověk poznává, že už s dětmi nechce být. Není to, že toho má hodně a opustil by nějaké další aktivity, ale když už si opravdu stěžuje, že toho má plné zuby.“

Jakým způsobem přemýšlíte o své práci?

„Bůh nám dal přirozenou moudrost, takže to nekonzultuju s Bohem. Mnohé věci nám dal pod naši autoritu, a proto my můžeme o vyučování rozhodovat. Kreativita a schopnost tvořit byla dána každému, je na nás, jak tu hodinu připravíme.

Většinou z mé strany je to frontální výuka, ale ne tak aby to bylo monotónní, ale aby každý mohl mít slovo. Snažím se to měnit, počítače, projekty, diskuse.“

Znáte představy svých žáků o ideálním učiteli? Snažíte se je naplňovat nebo naplňujete jen ty své?

„Znám. S dětmi problém nemám ve vztahu. Mají ze mě respekt. Na jednu stranu se mě bojí a na druhou mě mají rádi. To se pozná v okamžiku, kdy já zmlknu a oni ví, že zlobí. Pak pokračujeme dál. Žáci se sami omluví a sami na to přicházejí.

Já nedokážu sám říct, co je pro ně ideální učitel, protože ať budete pro ně dělat cokoli, pohrdnou tím, nezavděčíte se jim.

Ale myslím si, že pro ně je ideální učitel, že je spravedlivý. I když se třeba splete, dokáže tu situaci rozsoudit a řekne, že neví co dál. Dokáže férově na rovinu říct, co si o nich myslí a dokáže přijmout kritiku žáků proti němu.“

Co je cílem Vaší práce?

„Připravit je na budoucnost. Nejde o to jen mít znalosti, ale pohybovat se v životě. Řešit konflikty.

Co se týče víry byl bych rád, aby uvěřili. Ale nenutím je do toho. Připravovat je na boj. Tato generace to bude mít ještě horší s EU(: a tím vším, co je kolem nás.“

Jakým způsobem „ukazujete na Krista“?

„Kromě toho, že jim to říkám, tak asi přístupem k nim. Každý učitel by měl být čitelný jak ve znalostech ale i ve způsobu jednání. Ježíš taky brečel, smál se, chodil do hospody, napil se, řekl o lidech pravdu. A když děti z toho vyčtou, že učitel sice rád říká pravdu, ale není příkladem. Někdy chodí do hospody, nesmí ale chodit často(:. Musí jít žákům příkladem.

Žáci by měli vidět osobní život, spořádaný život. Viděl jsem, že pro žáky je těžké, když zažívaly nespravedlnost, a potom toho člověka viděli v neděli, v církvi, jak se modlí. Bylo pro ně těžké pochopit jeho chování přes týden. Třeba neférové. Pak hledají otázku, jaká je tedy víra toho člověka.“

Máte nějaké motto pro svou práci?

(smích) „Vydržet až do konce. Snad jsem měl zaječí úmysly, nechat toho. Ale pak to odšumělo. Jednak, že je tady takové bezpečí, že ta práce je, jistá mzda. Než někde ve fabrice, když to teďka vidím.

Ale za druhé je to, co mám předávat druhým. To, co jsem poznal. Takže motto, nezklamat v tom, vytrvat v tom a vydržet až do konce. Jít s tou třídou, se kterou jdu jako třídní učitel, a pak se zase soustředit na novou.“

Dodal/a byste něco, co se Vám zdá důležité a nebylo doposud zmiňováno?

„Ať se přijdou podívat.(:...Doporučil bych výměnné stáže. Aby děcka z jiných škol viděli, jaké to tu je.

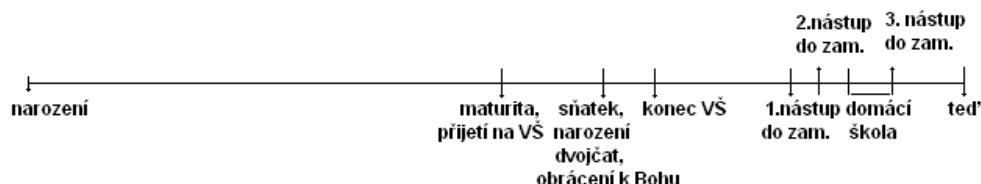
Stalo se nám, že přišly děti, které byly na jiných školách šikanovány. A pak se zde srovnaly. O šikaně tady nevíme, možná proto, že škola je malá. Vedeme žáky, aby vše říkaly. Ne že je to bonzování ale jako ochrana. Nejsou v izolaci. Stejně tu jsou děti nevěřící. Chodí sem děti z blízkého okolí, nebo protože jsme byli doporučení.“

2.5.3 Rozhovor třetí

Kateřina

Kateřina je upřímná a ochotná žena. Při rozhovoru se hodně usmívá.

Životní linka

Stručný životopis

„Z toho hlediska profesního. Protože profesní příprava hraje velkou roli v životě člověka. Vyznačila jsem zde momenty ukončení gymnázia, maturita a ve stejném roce přijetí na vysokou školu.

Vysokou školou už se člověk specializuje. V polovině vysoké školy jsem se vdala. Narodily se mi dvojčata, což můj život ovlivnilo navždy. Krátce potom jsem se obrátila k Bohu, uvěřila jsem mu. To člověku život také úplně obrátí naruby. Změní se spousty věcí.

Dále jsem vyznačila ukončení vysoké školy.

Další moment. Já jsem si to označila první, druhý, třetí. Protože jsem ty nástupy do práce měla takové zajímavé. V prvním období jsem odešla ze školy ještě ve zkušební lhůtě. Dostala jsem docela náročnou třídu a myslím si, že jsem ještě ani nebyla připravená na tuto profesi. V kombinaci s rodinou jsem to prostě nezvládla a ani jsem to asi nechtěla zvládnout úplně za každou cenu. Nebylo to pro mne až tak důležité, to zvládnout a zůstat v zaměstnání.

Poté jsem skoro tři roky byla doma a nastoupila jsem opět do zaměstnání. Pořád jsem tedy nastupovala na stejnou školu, tedy sem. Pracovala

jsem dva a půl roku a opět jsem odešla kvůli domácí škole. Učila jsem své děti sama. Ve škole nastalo období, kdy bylo málo dětí. Slučovaly se třídy a já po čase dostala třetí a čtvrtou třídu a to bylo velmi náročné. Mé děti v té době chodily do třetí třídy a já pocitovala, že role matky je pro mne důležitější a šli jsme tedy na tu domácí školu.

Když končili pátou třídu, nastoupila jsem opět do školy, protože děti musely do školy. Od té doby jsem zde.

Teď už není úniku (úsměv), už nemám doma žádné děti, které by potřebovaly moji péči. A myslím si také, že jsem do této profese dozrála za to období. Teď už by se muselo stát něco závažného, abych odešla.“

Jaká je Vaše představa dobrého učitele?

„Nad tím jsem ještě nepřemýšlela. Určitě by měl práci brát ne jako práci ale povolání. Tady nejde si jen odučit osm hodin a dále o dětech vůbec nepřemýšlet. Každý učitel vám určitě potvrdí, že ho to stojí více času než je normální pracovní doba.

Měl by být ochotný přijímat stále nové poznatky. Určitě i dobrý učitel se může dostat do situace, kdy dochází nápady a potřebuje nějaké povzbuzení.

Má mít rád děti.“

Jaká je Vaše představa křesťanského učitele?

„Byla jsem na jednom semináři, který vedla úžasná paní. Šlo na ní vidět, že té práci dává úplně všechno.

Myslím si ale, že co se týče křesťanského učitele, nemůže dát práci vše. Na prvním místě musí být jeho vztah s Bohem a od toho se odvíjí vše. To nemusí být učitel, může to být křesťanský řidič, uklízečka apod. Bůh je zdrojem všeho. Dává inspiraci.“

Jakým způsobem naplňujete své představy křesťanského učitele?

(smích) „Někdy. Někdy je naplňuju. Někdy je lepší nemít tak velké představy, protože člověk to nemůže plnit úplně. Vždy by se mohl dále zlepšovat.

Myslím si, že závisí i na tom, jakou dostanu třídu.

Křesťanskou představu se snažím naplňovat. Nechci, aby mi práce přerostla přes hlavu tak, abych neměla čas na Boha. Což se někdy stává.“

Jaký máte postoj ke svým žákům? Jakým způsobem se na ně díváte? Na čem si zakládáte ve svém postoji k žákům?

„Samozřejmě ideální pohled je vidět v nich Boží stvoření, že má pro ně Bůh plán a jsou na cestě k tomu plánu. To si musím často připomínat. Ale většinou se na ně dívám normálně.

K postoji. Myslím si, že to souvisí i s pohledem na děti. Jako křesťan se na ně dívám jako na Boží stvoření a tak k nim přistupuji. Vidím to, že z nich jednou můžou být úžasní dospělí lidi, kteří jsou obdarovaní. A tak k nim přistupuji.“

Proč jste se stala učitelem/učitelkou?

„To bych také ráda věděla. (smích) Když je člověk u konce studia tak si vybírá, co bude dělat dál. Já jsem tehdy běhala orientační běh a chtěla jsem dělat spíše mapy a techniku. Nakonec s maminkou jsme společně došly k tomu, že bych mohla dělat speciální pedagogiku.

Nakonec to, co jsem vystudovala nekorigovalo s tím, co jsem dělala. Měla jsem děti a během mé mateřské jsem uvěřila a vznikla tato škola a já nastoupila sem.“

Děláte pro své žáky ještě něco jiného kromě toho, že je učíte? (aktivity, modlitba...)

„Modlím se za ně, ale ne pravidelně. Souvisí to vždy s tím, jak sama zvládám svůj život a vztah s Bohem. Když je problém v nějaké rodině, modlím se za ni.“

Jak vidíte propojenost své práce s trpělivostí, čistotou (ve vztazích učitelského kolektivu), rozvážností, přívětivostí?

„To člověk potřebuje, protože by tuto práci nemohl dělat. Zvlášť u těch malých dětí. Jsou děti šikovný, pomalý, neobdarovaný a nemůžou za to.

Čistota – čistota je jasná. Tu musí mít každý křesťan. Pokud to s Bohem myslím upřímně, čistota je jasná.

Prívětivost – křesťan, který přijal Boží lásku a přijetí, musí to přenášet dál a to se projevuje přívětivostí. Vnímám, že je mám ráda a vím, že je Bůh miluje a milujeme je oba spolu. Pak jsou chvíle, kdy je na místě přísnost. Poukázat na to, že jednají špatně. Bůh to nazývá hřích, já např. neposlušnost.

Rozvážnost – to je taky jasné. Někdy člověk zareaguje nerozvázně a má to špatné následky. Je lepší být rozvážný, párkrát se nadechnout, hledat rozvážnost a být v klidu.“

Kde čerpáte sílu a inspiraci pro svou práci? Jak se vyhýbáte syndromu vyhoření?

„Myslím si, že proti syndromu vyhoření, vyčerpání je potřeba mít řád v životě. Tak jako Bůh stanovil sedmý den odpočinku, udělal to velmi dobře. Je dobrá životospráva, odpočinek, kvalitní jídlo, spánek. To vše je potřeba. Důležitá je také přítomnost na seminářích, kde se dá čerpat inspirace i síla.

Když to vezmu z Božího hlediska, Bůh je zdrojem všeho.“

Znáte představy svých žáků o ideálním učiteli? Snažíte se je naplňovat nebo naplňujete jen ty své?

„Nejsem si jistá, že takhle malé děti mají představu o ideálním učiteli. Prvňáčci svého učitele milují. Samozřejmě, že jak rostou, nároky přicházejí. Ve třetí třídě poprvé zavane puberta a pak vane čím dál silněji.“

Co je cílem Vaší práce?

„Naučit to, co mám naučit. K tomu jim předat, že Bůh je miluje. Ukázat jim Boží lásku a Boží pohled na věc. Chci poukazovat na to, že existuje něco jiného než ateismus a to, že ostré lokty vítězí.“

Jakým způsobem „ukazujete na Krista“?

„Kdybych učila ve škole státní, bylo by to složitější. Zde mám prostor v hodinách křesťanské výchovy, kdy si přímo vyprávíme křesťanské příběhy. Nejlépe

ale svým příkladem, tím jak mluvím, co mluvím. Oni slyší i to, co si myslíme, že neslyší. Někdy i ve výuce se snažím propojit to. “

Máte nějaké motto pro svou práci?

„Nikdy jsem nebyla sběratel nějakých hesel. Nemám. Mám verše, které mám ráda, ale motto ne. “

Dodal/a byste něco, co se Vám zdá důležité a nebylo doposud zmiňováno?

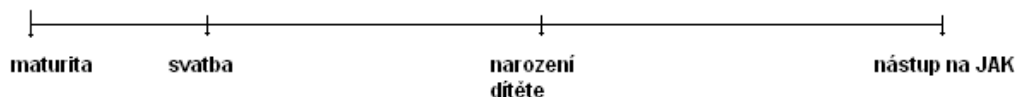
„Myslím, že jsme to projely. Nic dalšího mě nenapadá,. Možná jen zdůraznění, že je důležitý vztah s Bohem. Tak jako se říká v Bibli, že máme milovat Boha a bližního, a to je celý(“

2.5.4 Rozhovor čtvrtý

Tereza

Tereza je nesmělá mladá učitelka. Při rozhovoru se u ní projevila nervozita a mírná neochota odpovídat na dotazy do hloubky.

Životní linka

Stručný životopis

„Odmaturovala jsem na střední pedagogické škole. Poté jsem se vdala a narodilo se mi dítě. Před narozením a po narození dítěte jsem pracovala v mateřských školkách a později jsem nastoupila na tuto školu.“

Jaká je Vaše představa dobrého učitele?

„Kladný vztah k dětem. Nebere svou práci vyloženě jako zaměstnání, ale je ochoten udělat i něco navíc. Má přiměřeně vyrovnanou povahu a dokáže děti nadchnout pro činnost.“

Jaká je Vaše představa křesťanského učitele?

„Platí asi to, co jsem říkala a hlavně by měl být dětem příkladem.“

Jakým způsobem naplňujete své představy křesťanského učitele?

„Snažím se. Ale někdy se mi to daří více a někdy méně.“

Jaký máte postoj ke svým žákům? Jakým způsobem se na ně díváte?

Na čem si zakládáte ve svém postoji k žákům?

„Mám je ráda a chci jim dát to nejlepší. Chci rozvíjet jejich osobnost. Nechci, aby výuka byla jen o naučení nějakých znalostí. Aby si uvědomovali, že každý z nich má na světě své místo.“

Proč jste se stala učitelem/učitelkou?

„Tak na tohle asi neumím odpovědět. Neměla jsem k tomu žádný motiv. Jak se například říká, že člověk měl odmala rád děti a hrál si s nimi,

to jsem neměla. Bylo to rozhodnutím střední školy, byl to takový náhodný výběr. V podstatě mě bavilo malovat, a proto jsem šla na pajdák.“

Děláte pro své žáky ještě něco jiného kromě toho, že je učíte? (aktivity, modlitba...)

„Modlím se za ně. Snažím se s nimi bavit i mimo hodinu, prohodit s nimi pár slov.“

Jak vidíte propojenost své práce s trpělivostí, čistotou (ve vztazích učitelského kolektivu), rozvážností, přívětivostí?

„Je důležité, aby to bylo propojené.“

Kde čerpáte sílu a inspiraci pro svou práci? Jak se vyhýbáte syndromu vyhoření?

„Určitě z Božího vedení. Není to pro mě jen práce. Bez Boha nelze dělat nic.“

Znáte představy svých žáků o ideálním učiteli? Snažíte se je naplňovat nebo naplňujete jen ty své?

„Učím prvňáčky a ti přijímají to, co mají. Moc o tom nepřemýšlí. Ti starší už ano. A tady už jsou i věci, na kterých se můžeme dohodnout, např. pravidla třídy. Ale pak jsou věci, které rozhodovat nemůžou.“

Co je cílem Vaší práce?

„Aby byly děti spokojené a každý den prožily dobře, v pohodě, příjemně. V neposlední řadě, aby se něco naučily.“

Jakým způsobem „ukazujete na Krista“?

„Modlíme se každý den ráno. A hlavně jim ukazuju na Krista přijetím. Snažím se vidět ty děti, co jim jde, co nejde a snažím se je v té oblasti vyzdvihnout. Vyprávíme si i biblické příběhy. Např. že Ježíš má rád děti.“

Máte nějaké motto pro svou práci?

„Mám verše, které mě oslovují. Ale motto ne.“

Dodal/a byste něco, co se Vám zdá důležité a nebylo doposud zmiňováno?

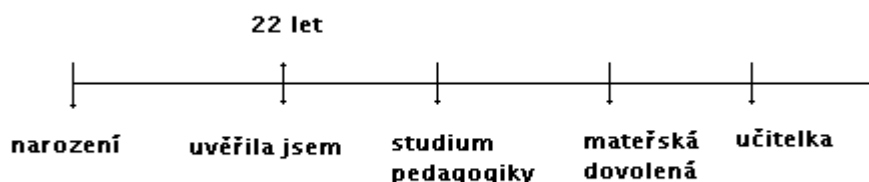
„Musela bych se více zamyslet. Takhle nedokážu říct.“

2.5.5 Rozhovor pátý

Monika

Příjemná žena. Snaží se odpovídat jasně a přímo.

Životní linka

Stručný životopis

Monika stručným způsobem popsala svou profesní dráhu.

„Vyrůstala jsem v nevěřící rodině. Ve 22 letech jsem se stala křesťankou. Pak po pedagogických studiích jsem začala učit, nejdříve v mateřské škole, později v základní. Učím ráda. Vím, že má práce má smysl. Věnovat se dětem beru jako poslání.“

Jaká je Vaše představa dobrého učitele?

„Dobrý učitel by měl mít především lásku k dětem. Měl by být výborný metodik a pedagog. Neměla by mu chybět odbornost.“

Jaká je Vaše představa křesťanského učitele?

„Myslím, že by měl mít to, co každý dobrý učitel. Měl by mít to, co jsem říkala u první otázky. Dále by mu neměla chybět víra v Pána Ježíše, která se naplňuje v praxi.“

Jakým způsobem naplňujete své představy křesťanského učitele?

„Uvádím do praxe to, co jsem odpovídala u první a druhé otázky.“

Jaký máte postoj ke svým žákům? Jakým způsobem se na ně díváte? Na čem si zakládáte ve svém postoji k žákům?

„Jsou výjimeční v Božích očích, každý je něčím obdarován. Myslím si, že rodiče učitel mají tyto dary odkrýt a rozvíjet.

Na svém vztahu k žákům si zakládám na Bibli a na vztahu s Ježíšem. Dále stojí na odbornosti a zkušenostech.“

Proč jste se stala učitelem/učitelkou?

„Vždycky jsem měla ráda děti. Začala jsem učit, protože mě to baví a ráda pracuji s dětmi.“

Děláte pro své žáky ještě něco jiného kromě toho, že je učíte? (aktivity, modlitba...)

„Práci navíc jako takovou asi nedělám. Pořádáme školní akce, výlety, radovánky a tak.

Co se týče modlitby, ta je u nás součástí výuky. Za děti se občas modlím také doma.“

Jak vidíte propojenost své práce s trpělivostí, čistotou (ve vztazích učitelského kolektivu), rozvážností, přívětivostí?

„Uvědomuji si, že atmosféra mezi učiteli má velký vliv na atmosféru ve třídách. Chceme mít ve vztazích dobré zázemí.

Co se týče trpělivosti, rozvážnosti a přívětivosti, ty jsou pro učitele a zvlášť křesťanského velmi důležité.“

Kde čerpáte sílu a inspiraci pro svou práci? Jak se vyhýbáte syndromu vyhoření?

„Zde čerpám ze vztahu s Pánem Bohem a taky z různých školení. Snažím se různými způsoby odpočívat. Chodím na výlety, čtu, sportuji a podobně.“

Znáte představy svých žáků o ideálním učiteli? Snažíte se je naplňovat nebo naplňujete jen ty své?

„Myslím, že žáci mají různé představy o ideálním učiteli, tyto představy se liší.

Já žádnou konkrétní představu o ideálním učiteli nemám. Myslím, že ho nelze definovat, a to je dobře.

Takže představy žáků se extra nesnažím naplňovat, protože každý má ty představy jiné. To bych se zbláznila (úsměv).“

Co je cílem Vaší práce?

„Cílem mé práce je to, že chci vzdělávat děti a poukazovat jim na Ježíše.“

Jakým způsobem „ukazujete na Krista“?

„Snažím se být dětem příkladem. Taky jim o Bohu říkám. Říkám jim o Bibli a to, co se v ní píše. Taky jim na něj ukazuju tím, jaké mám s dětmi vztahy.“

Máte nějaké motto pro svou práci?

„Mám dvě motta, která mám ráda: Děti si zaslouží výborné učitele, protože to jsou děti.

A pak výrok Jana Amose Komenského: Kdo prospívá ve vědění a neprospívá v mravech, neprospívá.“

Dodal/a byste něco, co se Vám zdá důležité a nebylo doposud zmiňováno?

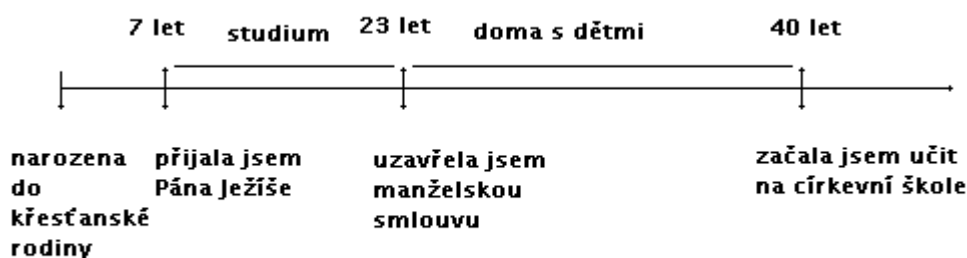
„Nic mě nenapadá.“

2.5.6 Rozhovor šestý

Urszula

Starší příjemná žena. V rozhovoru se projevuje její láska k učitelské profesi.

Životní linka

Stručný životopis

„Když to vezmu podle čáry, kterou jsem zakreslila. Narodila jsem se do věřící rodiny, takže jsem od raného věku slyšela o tom, že existuje Bůh a Pán Ježíš.

Chodila jsem s rodiči do kostela a v mých 7 letech jsem uvěřila. Uvěřila jsem hodně brzy, takže můj život se obrácením ke Kristu nějak výrazně nezměnil, ale byl to důležitý bod v mém životě.

Ve 23 letech jsem se vdala a poté měla děti. S dětmi jsem byla doma dlouho. Byla jsem žena v domácnosti.

Vždycky jsem chtěla být učitelkou a tento sen se mi splnil, když se otevřela církevní škola v Trinci a já byla oslovena, abych zde šla učit. Práci jsem přijala a nyní zde pracuji a jsem velmi spokojená.“

Jaká je Vaše představa dobrého učitele?

„Podle mě by měl být dobrý učitel spravedlivý, všestranně vzdělaný. Především by měl být věřící.“

Jaká je Vaše představa křesťanského učitele?

„Křesťanský učitel nejenom učí, ale i předává duchovní hodnoty. Křesťanský učitel svým životem i slovy ukazuje na Pána Ježíše.“

Jakým způsobem naplňujete své představy křesťanského učitele?

„Naplňuji to tím, že se snažím předávat duchovní hodnoty a životem ukazovat na Pána Ježíše.

Dělám to v hodinách i mimo vyučování na mimoškolních aktivitách.“

**Jaký máte postoj ke svým žákům? Jakým způsobem se na ně díváte?
Na čem si zakládáte ve svém postoji k žákům?**

„Mám své žáky moc ráda, dívám se na ně jako na Boží stvoření a velice výjimečné osoby, které můžeme formovat.

Stojím na bezpodmínečné lásce, kterou mi dal Ježíš.“

Proč jste se stala učitelem/učitelkou?

„Stát se učitelkou bylo mé životní přání. Toto přání se mi splnilo až po dvaceti letech, ale vyplatilo se čekat.“

Děláte pro své žáky ještě něco jiného kromě toho, že je učíte? (aktivity, modlitba...)

„Z iniciativy žáků jsme vytvořili modlitební koutek, kde se s žáky společně modlíme.“

Jak vidíte propojenost své práce s trpělivostí, čistotou (ve vztazích učitelského kolektivu), rozvážností, přívětivostí?

„Vidím to tak, že bez těchto charakteristik se práce učitele neobejde.“

Kde čerpáte sílu a inspiraci pro svou práci? Jak se vyhýbáte syndromu vyhoření?

„Sílu čerpám v rodině se svými vlastními dětmi a ve společenství věřících.

Syndromu vyhoření se vyhýbám plánováním a odpočinkem.“

Znáte představy svých žáků o ideálním učiteli? Snažíte se je naplňovat nebo naplňujete jen ty své?

„Když jsem se žáky na toto téma bavila, žáci si definovali ideálního učitele. Někdy je to ale těžké jejich představy naplňovat.“

Co je cílem Vaší práce?

„Chci dobře učit a přála bych si, aby každý žák byl spasen.“

Jakým způsobem „ukazujete na Krista“?

„Dělám to tím, že říkám žákům, co se děje v mém životě a poukazuju na svůj postoj k Pánu Ježíši.“

Máte nějaké motto pro svou práci?

„Mám ráda verš z Bible: Cílem našeho vyučování je láska z čistého srdce, z dobrého svědomí a upřímné víry.“

Dodal/a byste něco, co se Vám zdá důležité a nebylo doposud zmiňováno?

„Pro práci v křesťanské škole je důležité, ostatně jako v každé jiné, aby učitelé spolupracovali s rodiči. Aby měli stejný názor a postup ve výchovně vzdělávacím procesu.“

2.6 ZHODNOCENÍ DAT

Dle Gavory (2000) je rozhovor „výzkumnou metodou, která umožňuje zachytit nejen fakta, ale i hlouběji proniknout do motivů a postojů respondentů.

Po skončení rozhovoru je získáno mnoho dat. Je důležité provést kategorizaci dat.“

Pro tuto práci jsem data kategorizovala podle otázek, které jsem respondentům podala. Tyto otázky jsem zobecnila.

2.6.1 Základní styčné linie příběhů

Po navození příjemné atmosféry byla zkoumaná osoba vybíduta k zakreslení své životní linky a důležitých bodů na ní.

Všichni dotazovaní se zaměřili na své profesní hledisko (z tohoto důvodu jsou v předchozích kapitolách k nalezení pod nadpisem Stručný životopis), občas byla zaznamenána událost ze soukromého života.

Pro tuto práci je nejdůležitější sdělení, že všichni dotazovaní učitelé, až na jednoho, na lince svého života zakreslili jako důležitou událost poznání Krista, víru v Boha.

Jaká je Vaše představa dobrého učitele? – představa učitele

Všichni dotazovaní vidí dobrého učitele jako člověka, který má kladný vztah k dětem. Dále se vyskytovaly tyto odpovědi: dobrého učitele baví učit, není mezi ním a žáky familiérní přístup, měl by mít důvěru žáků, je odborný metodik a pedagog.

Jaká je Vaše představa křesťanského učitele? – představa křesťanského učitele

Dotazovaní vidí křesťanského učitele obdobně jako učitele nekřesťanského. Měl by podle nich však mít navíc vztah s Bohem a od toho se odvíjí jeho chování, postoj k odpuštění, láska k dětem.

Jakým způsobem naplňujete své představy křesťanského učitele? – způsob naplnění představ křesťanského učitele

Nikdo ze zkoumaných osob, kromě jedné, neřekl na rovinu, že naplnění představ křesťanského učitele je snadné. Snaží se o to, ale uvědomují si limity svých osobností.

Jaký máte postoj ke svým žákům? Jakým způsobem se na ně díváte? Na čem si zakládáte ve svém postoji k žákům? – postoj k žákům

Jeden z respondentů odpověděl, že je vnímá jako podřízené a zároveň jako partnery. Všichni zmínili, že žáka vidí jako osobnost, která má cenu a budoucnost. Dále se vyskytla odpověď, že každý žák je výjimečný v Božích očích, jsou to Boží stvoření.

Proč jste se stal/a učitelem/učitelkou? – důvod k vykonávání práce učitele

Zkoumané osoby se staly učitelem/učitelkou z různých důvodů. Jeden z učitelů se k tomuto povolání dostal zajímavým způsobem. Bylo mu to řečeno skrze proroctví – pociťoval povolání od Boha.

Dvě z dotazovaných vždy měly kladný vztah k dětem a tuto práci chtěly vykonávat.

Děláte pro své žáky ještě něco jiného kromě toho, že je učíte? (aktivity, modlitba...) – aktivity navíc

Mnozí dělají pro své žáky aktivity navíc. Zde je nejdůležitější podotknout, že se za své žáky modlí. Mluví o nich s Bohem a myslí na ně skrze modlitbu.

Jak vidíte propojenost své práce s trpělivostí, čistotou (ve vztazích učitelského kolektivu), rozvážností, přívětivostí? – propojenost práce trpělivostí, čistotou, rozvážností, přívětivostí

Tato otázka byla položena na základě teoretické části diplomové práce.

Zkoumané osoby vidí tyto vlastnosti jako velmi důležité. Shodují se, že rozvážnost je nezbytná pro předcházení zbytečným konfliktům. Přívětivost spojují s láskou Boha, propojují ji s vlídností. Uvědomují si, že trpělivost je podstatná. Čistota ve vztazích je pro dotazované důležitá a v kolektivu s ní nemají problém. Chtějí jít příkladem i jako kolektiv. Snaží se vyžadovat čistotu i mezi žáky. Vidí jako kladné, že mají jako kolektiv stejné hodnoty.

Kde čerpáte sílu a inspiraci pro svou práci? Jak se vyhýbáte syndromu vyhoření? – zdroj inspirace, boj proti syndromu vyhoření

Kromě návštěv seminářů a sledování oboru dotazovaní hledají inspiraci v Bibli a Bohu. Bůh je podle nich zdrojem všeho, tudíž také inspirace.

K syndromu vyhoření vyjádřili potřebu odpočinku a zdravého přístupu k práci.

Znáte představy svých žáků o ideálním učiteli? Snažíte se je naplňovat nebo naplňujete jen ty své? – spolupráce s představami žáků

Dle některých dotazovaných na prvním stupni žáci ještě představu nemají. Učitel je pro ně dokonalý. S rostoucím věkem nároky přicházejí. Dotazovaní se snaží dívat na potřeby žáků, ptají se na jejich názory.

Nějak zvlášť se nesnaží představy žáků naplňovat. Uvědomují si, že oni jsou autorita. Jako oni se musí podřizovat autoritám, musí se to naučit i žáci.

Jedna ze zkoumaných osob se dětí ptala na jejich představy, je však těžké tyto představy naplňovat. Každé dítě je má jiné.

Jakým způsobem přemýšlíte o své práci?

Odpovídající o vyučování přemýšlí průběžně.

Co je cílem Vaší práce? – cíl práce

Cílem práce dotazovaných je naučit žáky potřebné učivo, mít s nimi dobrý vztah a především jim říkat o Kristu. Na možnost, že existuje milující Bůh.

Jakým způsobem „ukazujete na Krista“? – způsob zvěstování biblické pravdy

Na Krista je všemi dotazovanými poukazováno přímým mluvením o něm ve volných chvílích nebo v hodinách křesťanské výchovy nebo hodinách běžných. Nejčastěji se snaží být učitelé vzorem žákům a chtějí na Krista ukazovat svým chováním.

Máte nějaké motto pro svou práci? – motto pro práci

Většina zkoumaných osob motto nemá. Mají oblíbené verše z Bible, které je vedou vždy v nějaké situaci, ale pro práci nějaké konkrétní ne.

Jeden z dotazovaných odpověděl, že chce vydržet až do konce, i když je to někdy těžké.

V případě výskytu mott, jsou to verše nebo hesla o mravech.

Dodal/a byste něco, co se Vám zdá důležité a nebylo doposud zmiňováno? – důležitá poznámka

Zde nedokázal každý odpovědět. Důležitá poznámka byla, že se má každý přijít podívat. Uvědomují si, že jsou lidé jako každý jiný i s chybami. Za zásadní považují svůj vztah s Bohem a jeho propojení s prací.

2.6.2 Komentář k vybraným odpovědím

K některým odpovědím jsem si dovolila připojit komentář. K dispozici je v následujícím textu.

Kde čerpáte sílu a inspiraci pro svou práci? Jak se vyhýbáte syndromu vyhoření?

Petr: „*Syndrom vyhoření, doufám, že se mne nebude týkat. To do života křesťana prostě nepatří, protože máme tu šanci, že žijeme každý den nové věci a máme určitou vizi do budoucnosti, která je v naději.*“

Petr je mladý muž, který má naději. Pro každého učitele existuje riziko, že ho potká syndrom vyhoření, chvíle, kdy už má všeho dost. Některým čtenářům této práce by se mohlo zdát, že je to odvážná věta, že syndrom vyhoření do života křesťana nepatří. Ano, patří. Je zde však ta možnost a naděje, že pokud žije svůj každodenní život s Bohem a mluví s ním, může se mu tato krize vyhnout.

Musí si však jako každý člověk dávat pozor na vše, co dělá. Nesmí podlehnout práci a tlaku okolí.

Myslím si, že pokud člověk má na prvním místě Boha a čte Bibli, je možné se syndromu vyhoření vyhnout. V Bibli se píše mnoho praktických rad pro život.

Nemyslím si, že člověk, který Boha nezná a nečte Bibli, má jasný předpoklad podlehnout tomuto syndromu. Každý má svůj „návod na přežití“.

Jakým způsobem přemýšlíte o své práci?

Ivo: *„Bůh nám dal přirozenou moudrost, takže to nekonzultuju s Bohem. Mnohé věci nám dal pod naši autoritu, a proto my můžeme o vyučování rozhodovat. Kreativita a schopnost tvořit byla dána každému, je na nás, jak tu hodinu připravíme.“*

Touto odpovědí jsem byla zaskočena. Myslela jsem si, že člověk věřící v Boha je jasně odkázán na jeho vůli a vše s ním konzultuje.

Zde je poukazováno na to, že má domněnka byla nesprávná. Bůh dal lidem pod jejich vládu zvířata, rostliny apod. Dal jim pod autoritu také to, jak nakládat se svým časem nebo prací, vyučováním. Je důležité si uvědomit, že křesťan je svobodný člověk, který může nakládat se svým životem jak chce. Bude za to ale nést následky.

Děláte pro své žáky ještě něco jiného kromě toho, že je učíte? (aktivity, modlitba...)

Kateřina: *„Modlím se za ně, ale ne pravidelně. Souvisí to vždy s tím, jak sama zvládám svůj život a vztah s Bohem. Když je problém v nějaké rodině, modlím se za ni.“*

Křesťané nejsou žádní supermani. Z této odpovědi je vidět a cítit, že i věřící osoba má své problémy a je jen člověk. Často dělá chyby.

2.7 DISKUSE

Cílem práce bylo najít specifika učitele církevní školy protestantsky orientované formou rozhovorů, poté zhodnocením jednotlivých otázek a rozborem vybraných otázek. Chtěla jsem představit osobnost učitele z těchto hledisek: představy o učiteli a jejich snaha představy naplnit, postoj k žákům, motivace k povolání, zdroj síly a inspirace, hlavní cíle práce, korespondence povolání s vírou.

Průzkum byl uskutečněn na dvou církevních školách. První školou byla KZŠMŠ J.A.K. v Liberci a druhou CZŠ a MŠ v Třinci. Osloveno bylo 6 učitelů různých denominací protestantsky orientovaných.

Jak z výše uvedených rozhovorů vyplývá, křesťanství se projevilo u všech dotazovaných. Všichni prožili osobní zkušenost s Bohem. Někteří podotkli, že v době, kdy uvěřili v Boha, se jejich život změnil.

Hodnocení otázek přineslo zajímavý závěr, že ve většině tématech se tito lidé shodují. Byl vysledován poznatek, že zkoumané osoby mluvily o Bohu jako o osobě milující. Díky jeho lásce dokáží mít rádi své žáky.

Představy o dobrém učiteli dotazovaných osob se promítají v kladném vztahu k žákům, mají je rádi. Křesťanský učitel má vztah s Bohem, který se následně projevuje v interakci s žáky. Uvědomují si však, že tuto představu není lehké uskutečnit. Ví, že každý člověk je omylný.

Je důležité podotknout, že učitelé protestantsky orientovaných církevních škol na žáka pohlíží jako na osobu, která má cenu, budoucnost.

Žádný z učitelů, až na jednoho, nepociťoval ke svému rozhodnutí učit nějaké zvláštní povolání od Boha. Z odpovědí vyplynulo, že i přesto se Bůh do práce dotazovaných promítá.

Co se týče aktivit navíc pro žáky, vyskytovala se často odpověď, že se učitelé za žáky modlí.

Zdroj inspirace zkoumané osoby hledají v Bibli, Bohu a také na seminářích pro učitele.

Dle dotazovaných učitelů mladší žáci nemají jasnou představu o ideálním učiteli. Starší žáci mají představy o dobrém učiteli. Respondenti většinou odpovídali, že se snaží, aby žáci byli spokojeni. Nejde jim však o to, podvolovat se každé představě žáka.

Cílem práce dotazovaných je naučit žáky vše, co je potřeba a zároveň předat radostnou zvěst z Bible. Nechtějí žákům tuto zvěst vnucovat.

Dotazovaní vidí za důležité, ukazovat na Boží lásku skrze slova a skutky. Uvědomují si, že jsou důležitým vzorem pro žáky. Podle chování učitelů mohou vidět, jaký je Bůh.

Zkoumané osoby, až na tři, nejsou zastánci určování si motta, které by je provázelo jejich povoláním.

Ve volnějším poznámkách podotýkali, že je důležité propojit víru s prací. To však není často jednoduché. Je také nezbytné uvědomit si, že křesťanský učitel je jako každý jiný člověk. Má problémy, radosti i starosti.

Pro můj osobní náhled měla tato práce přínos co se týče pohledu na církevní školy. Před zpracováním diplomové práce jsem byla přesvědčena, že bych na církevní škole učit nechtěla. Při rozhovorech jsem si uvědomila, že je důležité, aby členové učitelského sboru měli stejnou vizi a cíl. To na církevních školách je. Všichni učitelé se zde navzájem podporují a pomáhají si. To mě přesvědčilo o tom, že učit na církevní škole musí být radostí.

Uvědomuji si, že objektivita výzkumu mohla být zkreslena nezkušeností vytvořit atmosféru pro hluboké otázky, nízkým počtem zkoumaných osob a také tím, že autor této práce je také věřícím člověkem, a proto může dotazovaným stranit.

Během zpracovávání této práce jsem si uvědomila, že k mnohému mohlo být přistupováno jinak. Některé otázky mohly být položeny přesněji, jasněji, stručněji (např. otázka: Jak vidíte propojenost své práce s trpělivostí, čistotou (ve vztazích učitelského kolektivu), rozvážností, přívětivostí, mohla být položena: Jaké důležité vlastnosti by podle vás měl učitel církevní školy mít?). K tématu osobnosti učitele církevní školy by byla vhodnější metoda narativního příběhu, o který jsem se snažila, ale bohužel se mi nepodařilo jej dosáhnout. U všech šesti dotazovaných se narativní rozhovor proměnil v rozhovor s připravenými otázkami, na které mohly zkoumané osoby odpovídat volně.

Narativní metody jsem se však nezřekla a vyzkoušela jsme ji alespoň u jedné osoby. Ukázka rozhovoru a jeho zhodnocení je přiložena v příloze I. Z tohoto průzkumu vyplývá, že učitel církevní školy podřizuje vše ve svém životě

Bohu a plně ho s ním propojuje, i když to často není jednoduché. Z toho vyplývá, že i práce učitele - křesťana je podřízena Bohu a vypovídá o něm.

V této oblasti by se dále mohl zkoumat pohled žáků církevní školy na jejich učitele, osobnosti učitelů křesťanů na nekřesťanských školách nebo porovnávat křesťanské učitele s nekřesťanskými.

ZÁVĚR

Škola přináší do života člověka dva důležité aspekty – výchovu a vzdělání. Bez těchto dvou pojmů není možné v současné evropské společnosti plnohodnotně fungovat. Každá osobnost musí být vzdělána v základních teoriích a hlavně vychovávána k tomu, co je přípustné a důležité.

Výchova a vzdělání jsou přenášeny z generace na generaci skrze učitele. Je nutné si uvědomit, že každý vyučující je osobnost, která vnáší do vyučování „kus sebe“. Každý den jdou do práce s nějakou náladou a situací, ve které se nachází. Není vždy jednoduché, dívat se na žáky jako na lidi, kteří mají potenciál a dobrou budoucnost.

Je jasné, že člověka, který se rozhodne vykonávat profesi učitele, čeká nelehký úkol. Je to práce těžká. Mezi mnohými je považována více za poslání než profesi. Je náročné stát se dobrým učitelem. Každý pedagog se k tomuto povolání staví svým způsobem.

Jeden ze způsobů používají učitelé církevních škol protestantsky orientovaných. Jejich přístup stojí na hesle, o kterém se zmiňuje Bible: „Nežiji už já, ale žije ve mně Kristus.“ Tito lidé chtějí každý den žít pro Krista, který za ně dal život a na základě osobní zkušenosti projevovat Boží milost i svým žákům. Každý den si musí připomínat, že žáci, se kterými se setkávají nejsou jen „otravné děti.“ Jsou to lidé, které miluje Bůh a skrze ně jim chce tu lásku projevovat.

Bylo prozkoumáno, že u učitelů církevních škol neexistuje příliš specifík, která by z nich dělala „superučitele“. Jediným specifikem je, že tito pedagogové mají na základě křesťanství vztah s Bohem, který jim pomáhá se na žáky dívat každý den jako na Boží stvoření, která mají před sebou dobrou budoucnost. Pro tento život se však žáci musí rozhodnout sami. Učitelům na církevních školách jde především o to, dětem říct (bez vnucování) o možnosti existence Boha, který jim nabízí lásku a přijetí.

Díky pohledu křesťanství na člověka má učitel církevní školy, který stojí na zásadách křesťanské víry a osvojil si je, dobrý potenciál pro to, stát se dobrým učitelem, který má u žáků respekt.

VÝKLADOVÝ SLOVNÍČEK

alternativní výchovné koncepty	náčrty myšlenek, které se týkají výchovy a nejsou tolik běžné
angažovanost	zájem
apoštol	vymezená skupina osob, vyslanci vzkříšeného Krista
arcibiskupství	konání postavení vyšší biskupství
autonomie	v širším slova smyslu se autonomií rozumí jakákoliv nadstandardní volnost jednání a samosprávy části nějaké organizace ve vztahu k organizaci jako celku
biskupství	konání biskupa, biskup – církevní hodnostář
Boží přikázání	jinak Desatero je přikázání, které Bůh ve starozákonní době dal Izraeli skrze Mojžíše
Boží soud	podle křesťanského vyučování nastane na konci věků, Bůh bude soudit životy všech lidí a rozhodne, co se s nimi bude dít (zda půjdou do nebe či nikoli)
celibát	dobrovolné rozhodnutí žít bez manželství a pohlavních styků
Čeští bratři	stoupenci církve Jednoty bratrské
deismus	čistě rozumová víra v božský řád světa, Bůh stvořil svět, ale dále už do něj nezasahuje

didaktika	teorie vzdělávání, která se zabývá formami, postupy a cíli vyučování
erudovanost	znalost, vzdělanost, zkušenost
estetické ideály	krásný, působící dojem krásy, pocitem libosti
helvetismus	označení pro stoupence protestantské víry, v současné době používáno i v hanlivé formě jako nadávka
hřích	vědomý projev, čin, myšlenka a podobně, které jsou porušením mravního nebo Božího zákona nebo Boží vůle
integrace	zavedení
interakce	vztah
judaismus	náboženství židů
kanonické knihy	z řeckého kanon = pravidlo, měřítko. Seznam knih Bible, které píší o pravidlech
kognitivní	poznávací
koncept	první pojetí, rozvrh nebo náčrt nějaké myšlenky
kontinuita	nepřetržitá spojitost
křesťanská etika	popis požadavků, podle nichž se má chovat křesťan
liturgie (liturgické texty)	veřejná bohoslužba konaná dle předpisů přesně stanovených
Mesiáš	Spasitel

misie	církevní mise, vysílání křesťanů k lidem, kteří o křesťanství neslyšeli
monoteismus	forma náboženství, které uznává, že existuje jen jeden Bůh
odpustky	prominutí časných trestů za spáchané hříchy zaplacením peněžní částky
osvícenství	intelektuální, ideologický a filosofický směr 18. století zdůrazňující význam rozumu bez předsudků a některých dogmat, sekularizace vzdělání, lidských práv, rovnosti lidí, svobody a demokracie
panteismus	filosofický názor, že vše je tvořeno bohem, doslova „vše je Bůh“ nebo „Bůh je vše“
personifikace	zosobňování, představování nebo zobrazování jevů neživotných a pojmů (lásky, štěstí) v podobě lidské
pesach	svátek židovský, konaný na památku vysvobození Izraelitů z Egypta
pluralitní společnost	společnost, kde o výkon vládní moci bojuje více rovnoprávných uchazečů
podobenství	přirovnání rozvinuté ve vyprávění
pokání	řecký výraz, který naše překlady tlumočí jako „činit pokání“ doslovně znamená: přemýšlet až po (něčem), uvažovat dodatečně, změnit názor;

	odtud potom: litovat, činit pokání, obrátit se. Toto sloveso charakterizuje přechod z jednoho stavu do jiného
polyteismus	mnohobožství, forma náboženství, které uznává, že existuje více bohů
postulát	požadavek, ve filosofii znamená větu nedokázanou nebo nedokazatelnou, jejíž přijetí se však přece žádá
predispozice	sklon, vrozená nebo získaná náchylnost
psychohygiena	nauka o tom, jak si chránit a upevňovat duševní zdraví, a jak zvyšovat odolnost člověka vůči nejrozličnějším škodlivým vlivům
realismus	označuje různé směry, názory a postoje, které různým způsobem zdůrazňují „věčnost“, respekt člověka vůči skutečnosti, úsilí o správné poznání věcí samých
respondent	dotazovaný, účastník ankety, dotazníkového průzkumu
Synagogální škola	Synagoga – místo setkávání; místo, kde se vzdělávali Židé, synagoga sloužila ke třem účelům: uctívání Boha, vzdělávání, řízení občanského života společenství
substance	podstata
teologie	nauka o Bohu
teze	myšlenka, tvrzení, poučka, zásada

transcendentnost	překračující, přesahující
transmise	přenos, vysílání, zprostředkování
Vykupitel, vykoupení	vykoupení znamená vysvobození od zlého zaplacením určité ceny; Kristova smrt je chápána jako „vykoupení za mnohé“, Vykupitel je Ježíš, který zemřel za hříchy lidí, aby lidé mohli žít

SEZNAM PRAMENŮ

ABRAHAM, W.J. et al. *Blackwellova encyklopedie moderního křesťanského myšlení*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 2001. ISBN 80-7255-043-8.

ALLMEN, J.J. *Biblický slovník*. 2. vyd. Praha: Kalich, 1991. ISBN 8017-180-4.

BOICE, J.M. *Základy křesťanské víry*. Praha: Návrat domů, 1999. ISBN 80-7255-005-5.

BOWIE, F. *Antropologie náboženství: Rituál, mytologie, animismus, poutnictví*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-378-9.

CANFIELD, J. – HANSEN, M.V. *Slepičí polévka pro duši*. 1. vyd. Praha: COLUMBUS, 1997. ISBN 80-85928-47-7.

DOUGLAS, J.D et al. *Nový biblický slovník*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 1996. ISBN 80-85495-65-1.

ELDREDGE, J. *Chraň svoje srdce*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 2005. ISBN 80-7255-115-9.

FERJENČÍK, J. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-367-6.

FLEK, A. a kol. *Nový zákon a Žalmy: Nová bible kralická*. 4. vyd. České Budějovice: BIBLION, 2006. ISBN 80-903528-5-5.

FONTANA, D. *Psychologie ve školní praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-063-4.

GANGEL, K.O. *Povolání: Učitel*. 1. vyd. Budapešť: ASCI, 1998.

GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.

HORÁK, J. – KRATOCHVÍL, M. *Stručné dějiny vývoje školy a pedagogického myšlení*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2005. ISBN 80-7083-944-9.

- KASÍKOVÁ, H. – VALIŠOVÁ, A. a kol. *Pedagogika pro učitele*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1734-0.
- KOL. *Bible: Český ekumenický překlad*. 11. vyd. Praha: ČESKÁ BIBLICKÁ SPOLEČNOST, 1998. ISBN 80-85810-19-0.
- KOMENSKÝ, J.A. *Vševýchova*. 1. vyd. Bratislava: Obzor, 1992. ISBN 80-215-0216-9.
- LEWIS, C.S. *K jádru křesťanství*. Praha: Návrat domů, 1993. ISBN 80-85495-19-8.
- MEZINÁRODNÍ AKADEMIE VZDĚLÁVÁNÍ UNESCO. *Efektivní učení ve škole*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-556-3.
- MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4.
- NELEŠOVSKÁ, A. *Pedagogická komunikace v teorii a praxi*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Grada, 2005. ISBN 80-247-0738-1.
- NESVADBA, P. *Slovník základních pojmů z filosofie*. 1. vyd. Praha: FORTUNA, 1999. ISBN 80-7168-627-1.
- PEŠATOVÁ, I. – ŠVINGALOVÁ, D. *Zpracování a prezentace odborných informací*. 1. vyd. Liberec: TUL, 2004. ISBN 80-7083-858-2.
- PRŮCHA, J. *Učitel: současné poznatky o profesi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-621-7.
- SOKOL, J. *Člověk a náboženství*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-886-4.
- SCATAGLINI, S. *Oheň jeho svatosti*. Albrechtice: Křesťanský život, 1999. ISBN 80-7112-061-8.
- UHER, B. *Vyprávění o velkém učiteli*. 1. vyd. Praha: Jednota bratrská, 1990. ISBN 80-7072-096-4.
- VAŠUTOVÁ, J. *Být učitelem*. 2. vyd. Praha: UNIVERZITA KARLOVA, 2007. ISBN 978-80-7290-325-2.

VOJTÍŠEK, Z. *Encyklopedie náboženských směrů v České republice*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-798-1.

WILKINSON, P. *Ilustrovaný slovník náboženství*. 1. vyd. Praha: Slovart, 2001. ISBN 80-7209-269-3.

WWW STRÁNKY

Citáty o učení a vzdělání [online]. c2009. Dostupné z: <<http://www.citaty-online.com/citaty-o-uceni-a-vzdelani/>>.

Citáty o vzdělání [online]. c2005 – 2008, poslední revize 31.8. 2008. Dostupné z: <<http://www.kompy.estranky.cz/clanky/citaty-a-prislovi/citaty-o-vzdelani>>.

Citáty – vzdělání a vědění [online]. Dostupné z: <<http://www.cyberserver.cz/citaty/vzdelani-vedeni>>.

SARKÓZI, R. *Moderní vyučování – skvělá učebnice učení* [online]. c2009, poslední revize 8.10.2002. Dostupné z: <http://www.ceskaskola.cz/Ceskaskola/Ar.asp?ARI=100788&CAI=2125&EXPS=%22PETTY*%22>.

Učitel [online]. Dostupné z: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/U%C4%8Ditel>>.

PŘÍLOHY

Příloha I

Narativní metoda

Podle Miovského (2006) narativní analýza vychází a staví na vyprávění životních příběhů. Odmítá jediné pravdy o lidské realitě, jediné správné interpretace lidského jednání. Nehledá žádné univerzální pravdy či pravidla.

Narativní přístup může být označen jako přístup zaměřený na dílčí, živou, osobní, jedinečnou a subjektivní zkušenost účastníka výzkumu. Snaží se porozumět jeho životu v kontextu.

Existuje několik základních rovin možného popisu narativní konstrukce. V této práci je použit popis Tematické linie.

Chrz (In: Miovský, 2006) se pokusil popsat základní kategorie narativní rekonstrukce: životní téma, ztvárnění jednání, zápletky a figury, hodnoty a přesvědčení, obrazy sebe a druhých, reflexe a hledisko a diskurzivní kontext.

Ve své práci se nezabývám narativním přístupem podrobně. Uskutečnila jsem ho pouze u jedné osoby. Proto jsem pro zhodnocení dat narativní konstrukce vybrala a zhodnotila pouze: životní téma (odpovídá na otázku: „O co tady jde?“), ztvárnění jednání (zde je využita perspektiva „jednání a jeho důvody“) zápletky a figury (návaznost událostí a co s tímto „materiálem“ respondent dělá) a hodnoty a přesvědčení (co má hodnotu, co má smysl a co naopak ne).

Ukázka narativního přístupu

Jméno: Hanka

Věk: 23

Stupeň: chystá se učit na 1.stupni, momentálně na částečný úvazek v křesťanské mateřské školce

Škola: KZŠMŠ J.A.K.

Církev: JB

Hanka je studentkou na TUL v Liberci v oboru Učitelství pro 1.stupeň ZŠ. Studuje čtvrtým rokem a chystá se absolvovat státnice.

Je vhodným kandidátem pro průzkum k této práci, neboť se po absolvování vysoké školy chystá učit na církevní škole KZŠMŠ J.A.K.

Je to příjemná žena, která se snažila odpovídat přívětivě a rozsáhle.

V této příloze je zapsán narativní rozhovor, který se pokoušel zachytit životní příběh zkoumané osoby. Pro větší autentičnost je zapsán tak, jak běžel a probíhal se všemi nespisovnými a hovornými slovy.

„Narodila jsem se jako třetí ze čtyř dětí. Narodila jsem se do úžasný úplný rodiny. Nebyla to úplně křesťanská rodina, maminka byla nevěřící a tatínek věřící. Nicméně mezi našima asi fungovala taková dohoda, že tatínek v neděli chodil do sboru a bral nás na nedělku. Maminka proti tomu nic nenamítala. Takže od dětství jsem byla vedena, že Bůh je, stará se o nás. Tomu jsem už od dětství věřila.

Když mi bylo 6 let, tak se naši rozhodovali, kam mě pošlou na školu. Měla jsem dvě starší ségry, takže předpoklad byl, že půjdu na stejnou školu, kde ony. Ale v té době, nevím přesně, jestli se tam zaváděl nějaký nový systém, nebo tam byly nějaké problémy, o kterých se nemluvalo. Ale každopádně se naši rozhodli, že mě na tu školu, kde chodily ségry nedaj.

V tom roce se otevřela nová křesťanská škola blízko našeho domu. Bývala to původně mateřská škola a začala zde vznikat křesťanská škola. Naši se rozhodli mě sem dát. Jednak to bylo blízko u nás, pak mě naši nechtěli dát na tu původní školu, a za třetí to byla škola, kde výuka probíhala hodně individuálně. Byla to ale malá škola a naši měli nějaké výhrady, zda mě sem dát. Ale nakonec mě tam poslali. Nevěděli, zda bude škola dobrá i co se týče odborných znalostí, toho se báli, zda mě ta škola připraví na další studia.

Ta škola byla skvělá co se týče zázemí, individuálního přístupu. Po šestce chtěli, abych šla na gympl. Já jsem tam ale chtěla zůstat, protože se mi na té škole líbilo, měla jsem tam kamarády a hlavně jsem měla ráda ty učitele. Tak řekli, že tam můžu ještě nějaký čas zůstat, a abych se připravila na další studia tak v sedmé nebo osmé třídě přestoupím. Nicméně jsem si vydobyla, že tam chci zůstat až do konce.

Odstudovala jsem na té křesťanské škole celých devět let a zajímavý bylo, že jsme byli první třída, která prošla tou školou od jedničky do devítky. Byli jsme tedy první třída, která prošla tou školou skrz na skrz. Po devítce jsem se hlásila na gympl a dopadla jsem dobře. Byla jsem mezi prvními dvaceti. Naši pak šli poděkovat učitelům, že mě dobře připravili. To bylo takový hezký.

U této školy byly nedostatky, že nebyla dost dobře vybavená, neměla moc prostředků, tím, že byla nová. Ale vlastně díky tomu zde byla podporovaná ta individuální výuka. Toto mi pomáhalo i v pubertě, kdy člověk řeší sám sebe a má problémy. Já jsem to řešila tím, že jsem se uzavřela do sebe a měla jsem hodně melancholický stavy. A právě v té době jsem navázala pro mě důležitý vztah s jednou učitelkou, která mi věnovala čas. A když jsem potřebovala, povídaly jsme si. To byla učitelka češtiny a ona mi povídala o Ježíši a říkala mi, že on je ten, za kým ona chodí, když má problémy.

Já jsem Ježíše znala, slyšela jsem o něm odmala z křesťanské školy a nedělky. Na základě rozhovorů s touto učitelkou jsem začala zjišťovat, že bych chtěla něco víc než jen vědět, že Ježíš je. Chtěla jsem s ním mít vztah jako tahle učitelka.

To mi bylo nějakých čtrnáct, patnáct. To byl konec základky, kdy jsem začala řešit svůj vztah s Bohem.

Potom jsem odcházela na střední a tahle učitelka se se mnou rozloučila a blahopřála mi a říkala mi, ať se mám dobře a ať se jim tam neztratím. Neztratila jsem se jim. V té době, kdy jsem začala řešit ten vztah s Bohem jsem si uvědomila, že je mi dobře s lidma, který Boha znaj a začala jsem chodit do sboru. Chodila jsem do mládeže v Jednotě bratrské a začala jsem žít naplno život s Ježíšem. No a to byl gympl.

Pak jsem řešila co dál, po gymplu. Bylo mi dobře ve sboru, kde jsem chodila, takže jsem chtěla zůstat v Liberci. No, já jsem asi vždycky chtěla být učitelkou. Vždycky jsem si s o dva roky mladší ségrou hrávala, že ji učím a ona se nechávala mnou učit a obě nás to bavilo. Ona se ráda přiučila a mě bavilo být učitelkou.

Na gymplu jsem ráda hrála na klavír a řešila jsem, zda bych nešla na konzervatoř. Chtěla jsem to učit, ale musela bych na to mít vzdělání. K tomu jsem se upnula s tím, že jsem nechtěla být virtuoz, ale chtěla jsem učit na ZUŠ. Jenomže potom se ukázalo, že kdybych šla na konzervatoř, neměla bych tam církev. Bylo to v Teplicích, kde církev nebyla. To bylo další období, kdy jsem to hodně řešila a modlila se za to. Ale pro mě v té době bylo důležitější mít církev a lidi, které jsem měla ráda než dělat tu školu. Chtěla jsem dál fungovat ve sboru.

Bylo to období, kdy jsem to hodně řešila, modlila se za to. A došla jsem k tomu, že jsem konzervatoř úplně vzdala a začala jsem hledat pajd'áky, kdy jsem chtěla učit hudebku. V různých městech a tak. Nakonec jsem došla k tomu, že pro mě bude nejlepší, když zůstanu v Liberci a budu blízko sboru, kde jsem byla doted'. Rozhodla jsem se, že ze mě bude paní učitelka na národce.

Už když jsem šla na tuhle vejšku v Liberci, věděla jsem, že budu jednou učit na škole, ze které jsem já vyšla. Ta škola je dílem sboru, ve kterém já funguju a jsou tam lidi, které znám. Tím, že je to dílo mého sboru, začala jsem sdílet i vizi té školy. Vizi, že bych chtěla dětem nabídnout křesťanství, když to tak řeknu. Vize školy je, že chceme dávat dětem to, co jsme poznali my. Všichni, kteří na té škole

učí jsou křesťani. Mám touhu tam učit a nemám potřebu jít učit jinam. Už když jsem šla studovat tuhle vejšku, věděla jsem, že na téhle škole pro mě budou otevřeny dveře. Že rádi sáhnou po studované učitelce, která zná navíc Boha. Ředitel o mně v tuhle chvíli ví, ale je otázka, zda nastoupím hned. Není tam tolik učitelů, kteří by se chystali odcházet. Jsou tam spíše mladé učitelky, které by šly na mateřskou, takže je to pro mě celkem reálné, že tam budu učit.

Ted' tam učím v mateřské školce. Tam je stejná vize jako v té základní škole, učí tam také křesťanští učitelé. Nicméně ted' tam učím ve volném čase angličtinu. Loni každý pátek jako dobrovolník. Letos jsem dostala částečný úvazek ne jako učitelka angličtiny, ale jako výpomoc v té školce. Je super, že je to spojený, funguje tam mateřská i základní škola.

No a nyní se chystám udělat státnice a diplomku. Moje vize je jít na JAK. Jít na školu, ze který jsem vyšla.“

Říkala jsi, že Tvoje rodina je polokřesťanská. Jak toto probíhalo ve vaší rodině?

„Byl tam takovej moment, kterej pro mě osobně byl velkej a důležitěj. A to bylo v období, kdy jsem chodila do skauta. V dětství jsem veškerý čas trávila ve skautu, měla jsem tam veškerý přátele. Ve skautu se jede hodně na výkon, sbírají se body a tak. Tam k tomu člověk musí přistupovat fakt naplno. No a v té době, kdy jsem se rozhodla, že půjdu naplno za Bohem, jsem se musela rozhodnout, co budu dělat naplno. Obojí naplno dělat nešlo. Protože obojí chtělo můj čas. Ve skautu i sboru byli jiní lidi. No a já se musela rozhodnout. To byla pro mě taková výzva.

Nakonec jsem se rozhodla, že skauting úplně vzdám. A s tím jsem šla za tátou, že chci opustit skauty a jít plně za Bohem. On mi v té době řekl, že si myslí, že to není o tom, že bych chtěla jít plně za Bohem, ale že chci trávit čas těmi lidmi.

Docela těžce nesl mé rozhodnutí, že jsem začala chodit do církve, která zřídila tu základní školu a opustila jsem jeho církev. Moc se mu nelíbilo, že veškerý čas

dávám sboru a říkal, že tam chodím docela často. Ale přišel s tím, že pokud budu zvládat školu tak tam chodit můžu.

Takže v tomhle mi taťka dal jasné hranice, což bylo dobře, abych úplně neulítla. No, musel zvládnout, že jeho dítě se rozhodlo chodit do jiné církve než chodil on.“

Jak to vše viděla nevěřící maminka?

„Já úplně nevím, jak to mají naši nastavený. Ale myslím si, že je to tak, že taťka má neděle pro církev a vodí tam děti. Ona to respektuje, ale on ji do toho zase nebude nutit. Myslím, že mamka tohle moc neřešila. Jí bylo v podstatě jedno, do jaké církve jsme chodili. To jsme s mamkou neřešily.“

Je ještě někdo věřící z Tvé rodiny?

„Spíše jsme všichni vychovaní v tom, že věříme, že je Bůh, stvořil zemi a je mocnej a vládne nad touhleto zemí. Tu základní víru máme společnou, ale najít vztah s Bohem bylo na každý z nás. Myslím si, že z nás čtyř jsme tři, který ten vztah našly. Mám jednu ségru, která zůstala v církvi, kde táta. Nemyslím si, že by neměla vztah s Bohem kvůli té církvi, ale je to spíše o jejím postoji. Věřím tomu, že Bůh je a existuje, ale dál nic.“

Co pro Tebe znamená mít vztah s Bohem?

„Pro mě to znamená, že mám od Boha nový život, který už nemusím tahat sama. Nemusím dělat věci z vlastní síly v tom smyslu, že přijímám od něj věci, které mi dává a věřím, že jsou dobré.“

Jak bys chtěla skloubit svůj vztah s Bohem a učitelování?

„Takže já si myslím, že když celý můj život na Bohu stojí, projevuje se na mých vztazích. A proto si myslím, že to bude ovlivňovat můj přístup k dětem, odrazí se to i na mojí práci.“

Jak konkrétně to bude vypadat, to ještě vůbec nevím. Nemám žádnou představu, jak bych to chtěla. Jestli se budu s dětmi modlit nebo tak. Zatím nevím.

Myslím, že je důležité, že Bůh zasahuje do všeho v mém životě a to snad skrze mě děti uvidí.“

Myslíš, že bude pro Tebe ulehčení, že máš Boha, co se týče práce?

„Pro mě je podstata, že věřím Bohu. Už když jsem šla na vejšku, modlila jsem se a věřila, že Bůh to pro mě připravil, udělal a poslal mě na školu. Takže asi máš pravdu, asi je to pro mě lehčí, protože pro mne je to o důvěře, že se děje Boží vůle.“

Jaký by podle tebe měl být dobrý učitel?

„Hm, nevím, jestli na to mám nějaký názor. Myslím, že jsou dobří učitelé, kteří něco naučí. Ale jsou i učitelé, kteří toho moc nenaučí, ale jsou dobří učitelé.“

Myslím si ale, že by měl mít vztah k dětem, pedagogickéj takt. Ještě jsem nad tím moc nepřemýšlela, jaká by měla být dobrá učitelka.“

Jak probíhá Tvůj život na vysoké škole co se týče vztahu s Bohem?

„Pro mě, už jen to, že jsem na vejšce je to, že jsem to přijala od Boha jako jeho plán pro můj život.“

Je to o tom, že věřím tomu, že Bůh do mě vložil svého Ducha a je to o tom, aby na mém životě šla vidět jeho láska k lidem.

Konkrétně to vypadá tak, mám na mysli třeba jednu spolužačku, která mě občas vytáčí, ale prostě ji mám ráda(. Podle mě je to o tom, investovat do vztahů, hodně.

Snažím se s těmi lidmi bavit. Nemám ten postoj, že by museli uvěřit. Že když neuvěří, že je to špatný, takový postoj nemám. Spíš, když vidím, co dělá Bůh v mém životě, že se na něj můžu spolehnout a nemusím ty věci řešit sama, je to pro mě, že jim chci nabízet tuhle možnost.

Nevím, kolika lidem tady na vejšce jsem to řekla, a je možné, že těm, kterým jsem to řekla, už to zapomněli, ale to mně nevadí. Nechci žít v nějaký nesvobodě, že musím mluvit o Bohu. Spíše chci, aby to bylo přirozený. Jsem ráda, že v Bohu mám pomoc. Je to takový zvláštní.“

Proč věříš?

„Protože mě to baví (úsměv). Baví mě důvěřovat Bohu a čekat na jeho věci.“

Jaké máte vztahy v rodině?

„U nás to bylo tak, že když jsem se narodila, měla jsem už dvě starší ségry, jedné bylo deset a jedné osm. Byly vždycky starší a to se projevilo i v tom vztahu. Když já jsem šla na základku, ony šly na střední a tak. Bylo to takový spíš, že jsme byly sestry, ale ne v tom smyslu, že bychom vyrůstaly spolu.

Spíš pak s mladší ségrou jsem vyrůstala. My jsme byly spíše takové dvě sesterské dvojice. No a fungovaly jsme prostě jako ségry.

Neměly jsme ale nikdy nějaký velký spory, krize. Akorát si pamatuju období, kdy mladší ségra přišla do puberty a pořád se řešila. Já už jsem měla ty věci vyřešený a věřila jsem. A jí to řešení sebe sama trvalo dýl. Pořád potřebovala utěšovat, pomáhat, objímat a tak. To pro mě bylo hodně vyčerpávající, pomáhat jí v těch melancholických stavech. Ale jsem ráda, že jsem dostala odvahu jí říct o Ježíši. Že to vše může vyřešit jenom Ježíš.

Ona pak začala chodit mezi křesťany a začala řešit vztah k Bohu, kterého znala jako já z besídky. Hodně jí to pomohlo dostat se z těch stavů, ve kterých byla. Pak se to projevovalo i v našem vztahu. Ona nebyla už pořád taková nešťastná a já jsem zároveň byla ve svobodě, že ji nemusím pořád utěšovat.

S rodiči máme dobrej vztah. Nemám s nimi vztah nějak výjimečně dobrej. Naši nám nechávali hodně svobodu. Nevyptávali se nás pořád kdo, kdy, kde a tak. Byli opatrní, dávali pozor, abychom nekouřili a tak, ale dávali nám důvěru, která se spojovala se svobodou. Našich si vážím za to, co nám dali a pořád dávají.“

Cítila jsi nějaké zvláštní povolání od Boha k práci učitelky?

„Co se týče práce, nějak jsem nezažila nějaké zvláštní povolání od Boha. Jak jsem říkala, dlouho jsem přemýšlela nad tou konzervatoří, a chtěla jsem tam jít, ale to bylo jen o tom, že jsem tam chtěla. Pak jsem uvažovala o medicíně, protože mi lidé okolo říkali, že na to mám. Ale nakonec jsem se rozhodla pro učitelství, protože mě to vždycky bavilo.“

Jaký máš postoj k dětem, které učíš?

„Děti v tomto věku se hrozně rády učej. Připravuji hodiny, aby je to mohlo bavit. A to je dobrý pocit pro mě i pro ně. Ještě neučím na plný úvazek, ale občas už toho mám plný zuby. Není to jen zaměstnání, to si uvědomuju.

Když člověk učí, musí to být fakt povolání, protože to člověka vyčerpává a někdy mu to ani tolik nedá. Je to práce, která vede a učí děti, investuje do jejich života. Pro mě povolání učitele je dát, co jsem dostala. Což je hodně těžké, hodně toho vyčerpám. Ale zase mám kde čerpat, čerpám u Boha.“

Co znamená dát, co jsem dostala?

„Dostala jsem hodně od svých rodičů. Hodně do mě investovali. Myslím si, že to, jaká jsem je hodně jejich zásluha. Dostala jsem hodně od školy, kde jsem chodila. A nejvíc jsem dostala od Boha.

I když můj život je ovlivněnej rodinou, kamarádama a tak. Tak Bůh můj život ovlivňuje nejvíce.“

Když to tak povídáš, zní to, jako že život s Bohem je pohádka. Má mě rád, důvěřuju mu a tak...

„Jo ono to zní takhle dobře, a já jsem ráda, že věřím v Boha a mohla jsem ho poznat.

No ale, protože taky věříš, tak víš, že to je někdy těžké. Je těžké, když se ukáže, že Bůh má o mým životě jiné představy než mám já. Někdy to zní, že ten Bůh je hrozně, že nemůžu naplnit své plány a touhy. Takhle se to někdy interpretuje a někdy si to takhle interpretuju i já. Říkám si, Bože tak proč to nemůže být takhle, a proč se teď musím bavit s lidma, když se mi vůbec nechce. No, tohle je pro mě někdy těžký.

Někdy se člověku úplně zamlží pohled na to, jak to vidí Bůh a chtěl by své věci. Ono se ale nakonec ukáže, že Bůh to myslí dobře. Někdy je tedy těžké uznat, že co si člověk sám připravil a naplánoval je špatně. Někdy vidím, že to, co jsem udělala, zklamalo druhý a tak. A já si uvědomím, že přece jen Bůh to myslel dobře, když po mně chtěl něco jiného než jsem chtěla já.

Je to hodně o pokoře. A to je těžké, být pokorný. Vzdávat se vlastních plánů.“

Myslíš, že tě nějak změnilo to, že jsi uvěřila v Boha?

„Já jsem uvěřila v době, kdy jsem se začala teprve formovat. Myslím, že když člověk uvěří v tak malém věku, je to jednodušší, aby ho Bůh formoval, než když už člověk nějaký vlastnosti má, třeba ve dvaceti.

Jsem vděčná za to jaká jsem, že se nebojím jít do vztahu s lidma a myslím si, že tohle by mou přirozenou vlastností nebylo. Protože když se dívám třeba na maminku, tak ona žije spíše pro sebe a pro své věci.“

Máš nebo měla jsi nějaké další důležité vztahy ve svém životě?

„S babi a dědou to nebylo moc intenzivní, protože byli vždy hodně daleko a neřešila jsem s nimi nějaké problémy.

Kamarádky jsem moc neměla hlavně v období, kdy jsem byla v pubertě. Byla jsem taková zamyšlená. Dobře jsem se učila a všichni mi spolužáci si mysleli, že jsem miláček učitelů a nevím, do jaký míry to byla pravda. Asi rádi mě učitelé měli, protože jsem byla hodná.

V osmičce a devítce jsem začala ztrácet kamarády. Hodně jsem se litovala a to ty lidi nemohlo bavit. Myslím, že to byl i důvod, že jsem začala hledat Boha.

Ztrácela jsem vztahy ve skautu, ale našla jsem ve sboru. Hodně času jsem s nimi začala trávit. Na tu mládež do sboru jsem začala chodit s jednou holkou, se kterou jsme byly stejně starý a byly jsme podobně naladěný. Ten vztah trvá do dneška, ne už tak intenzivně, protože ona začala s někým chodit i já a máme každá jinou službu a tak. Ale dodnes si spolu povídáme o různých věcech. A je to pro mě důležitý, protože mám kamarády, kteří jsou fajn a má je ráda, ale nedokážou se na věci dívat z Boží perspektivy.

Sdílet se s věřícími je jiné než s nevěřícími, protože mají stejný cíl. Můžu si s nimi povídat o svých hodnotách. Pro mě je církev hrozně důležitá. Vnímám, že je to místo od Boha, kde jsou lidi, kteří ho znají a můžou se navzájem podpořit. Protože lidi, kteří ho neznají, nemají stejné hodnoty a cíle mi nemůžou

až tak pomoci. I když mě maj rádi a chtěli by mi pomoci, kolikrát nemůžou, protože jsou pro ně těžko uchopitelný ty věci, který prožívám s Bohem.“

Co se ti líbí na škole, kam chceš jít učit?

„Líbí se mi, že se scházej a modlí se za školu. Mají společnou vizi být Boží školou. Drží všichni společně.“

Jak se díváš na vztahy s druhým pohlavím?

„Já jsem na partnera dlouho čekala a vnímala jsem ten čas jako přípravu na vztah. Hodně jsem se za to modlila a chtěla jsem člověka, který svůj život taky vydá Bohu. Bude ho milovat. Ačkoli jsem doma měla vzor, kdy to šlo, aby jeden byl věřící a druhý ne, chtěla jsem věřícího člověka. Mohla jsem se připravovat tím, že jsem koukala na druhý vztahy, jak spolu komunikují a tak.“

Tohle je můj první vztah a učím se to. Učíme se to oba. Snažíme se do toho vztahu jít odpovědně. Myslím, že je to daný věkem, ale i tím, že z mého hlediska, jsem se za to hodně modlila. Chceme ten vztah budovat a doufáme, že to dospěje k tomu, že se jednou vezmem.

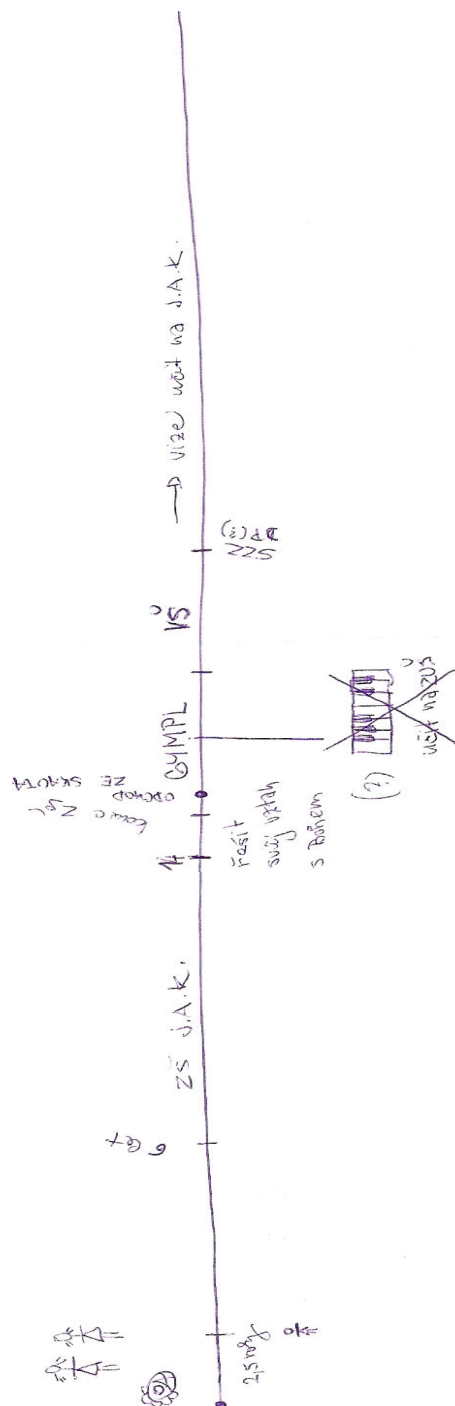
Myslím, že tohle je hodně jiný než u lidí, kteří Boha neznaj. V tomhle je to o důvěře v Bohu, není to o tom, že to spolu jen tak zkusíme.“

Myslíš, že je tvá práce nějak propojená s modlitbou?

„Když má člověk vztah s Bohem, bez modlitby to nejde. Protože když mám s někým vztah, musím s ním mluvit, takže mluvím i s Bohem každý den.“

Takže předpokládám, že to bude propojený i s prací. No a jestli se budu modlit s dětmi, to nevím. Děti v tom malým věku nemaj problém se modlit, říct nějakou větu a říct amen. Ale jestli to budou chtít mít v životě dál, to záleží na nich. Ještě nevím, jak to budu dělat.“

Životní linka Hanky

Narativní konstrukce

Životní téma („o co tady jde“)

Během vyprávění životního příběhu účastnice velmi často zdůrazňovala svou víru v křesťanského Boha. Mluvila stále o tom, jak ovlivňuje její život, prostupuje do všech oblastí jejího života a jednání.

V životě zkoumané jde jednoznačně o to, budovat vztah s Bohem.

Ztvárnění jednání (jednání a jeho důvody)

Jak již bylo zmíněno, v životě ztvárněném vyprávěním účastnice se jedná o to, aby její život byl ve vztahu s Bohem.

Toto životní téma se aktivně projevuje v jejím životě.

Během puberty, kdy měla problémy sama se sebou, jí pomohla učitelka, která jí řekla, že všechny problémy řeší s Bohem. To účastnici oslovilo, začala nad tím přemýšlet a poté sama prožila osobní zkušenost, že může Bohu ve všem důvěřovat. Tato zkušenost byla pro zkoumanou velmi kladná a přínosná. Proto o ní chce říkat ostatním, kamarádům a také dětem ve škole.

Zápletky a figury (návaznost událostí a co s tímto „materiálem“ respondent dělá)

Na čáře života účastnice se projevila návaznost událostí, které ovlivnily její život, a na základě kterých jednala určitým způsobem.

Důležitým předělem pro život zkoumané byl nástup na křesťanskou školu, kde našla kamarády a dobré učitele. To ovlivnilo její život tak, že uvěřila v Boha. Víra v Boha změnila její okruh přátel i místo, kam začala chodit. Ze skautu se přesunula do společenství věřících, kteří její život ovlivňují dodnes.

Jednou z důležitých událostí, které byly vírou ovlivněny, byl výběr vysoké školy. Kvůli církvi, která je pro ni důležitá, chtěla účastnice zůstat ve městě, kde bydlela. Zde ale nebyla umělecká škola s hudebním zaměřením, na kterou chtěla jít. Proto se po čase modliteb a rozhodování rozhodla jít na vysokou školu s pedagogickým zaměřením, kde mohla uplatnit i svůj hudební talent.

Nyní se chystá vysokou školu dokončit a poté jít učit na křesťanskou základní školu, ze které ona sama vyšla. Zde chce dále aktivně jít za svým životním tématem. Tím je vztah s Bohem, který chce dětem předávat dále.

Hodnoty a přesvědčení (co má hodnotu, co má smysl a co naopak ne)

Pokud je životním tématem účastnice vztah s Bohem, je jasné, že v jejím životě se budou projevovat křesťanské hodnoty a přesvědčení.

Z vyprávění příběhu vyplynulo, že pro zkoumanou má hodnotu a smysl důvěřovat Bohu ve všech oblastech života (škola, práce, vztahy apod.), to dále předávat druhým. Dále je pro ni důležité chodit do církve, modlit se (řešit věci s Bohem), věřit, že se v jejím životě děje Boží vůle. Věří, že má od Boha nový život, který nemusí tahat sama, nemusí dělat věci z vlastní síly. Chce říkat lidem o Bohu, ale nechce žít v křeči, že musí všechny „spasit“. Chce svůj život stavět na pokoře, protože ne vždy je lehké přijmout, že Bůh člověku nedá to, co by chtěl. Záleží jí na lidech okolo ní. Staví vztahy na lásce.

Závěr

Narativní analýza je velmi zajímavá metoda výzkumu lidské osobnosti. Je to metoda nesnadná, ale zábavná.

Z tohoto krátkého průzkumu byly zjištěny podobné výsledky jako u rozhovorů uvedených v praktické části práce.

Učitel církevní školy věří Bohu a nechává ho jednat ve všech oblastech života. Odvíjí se od toho také jeho hodnoty a náhled na žáka. Křesťanství je náboženství založené na lásce. Lidé, kteří ho vyznávají mají rádi lidi okolo sebe, vidí v nich Boží stvoření. Tímto způsobem vidí také své žáky. Proto znovu zdůrazňuji, že učitel církevní školy má velký potenciál, být dobrým učitelem.

Příloha II

Co řekli křesťanští učitelé

„Jako začínající učitelka jsem v roce 1978 navštívila svou první konferenci ACSI a slyšela tam poselství dr. Gangel. Během programu jsem si uvědomila, že má služba vyučování dosahuje daleko za hranice mé třídy.“

Sandra, Texas (Gangel, 1998, s. 15)

„Jestliže očekávám, že žáci budou Boha poznávat na všech svých cestách, nejprve musí vidět, že toto vše demonstruji svým životem já.“

Vicky, Ohio (Gangel, 1998, s. 24)

„Pro své žáky jsem příkladem i mimo školu. Jsem pouze jedním z mnoha dospělých, kdo je tento rok budou ovlivňovat. Věřím, že Bůh použije můj život tak, abych na ně působila kladně.“

Steve, Minnesota (Gangel, 1998, s. 31)

„Zdá se, že je třeba naučit se spoustu věcí a stejně tak je třeba mnohým věcem vyučovat žáky. Potřebuji si však neustále připomínat, že mou první zodpovědností je poznávat Boha a tuto znalost vštěpovat svým žákům.“

Traci, Kalifornie (Gangel, 1998, s. 43)

„Jsem rád, že mohu být ve třídě se svými žáky. Neumím si představit, že bych dělal něco jiného než učil.“

Alan, Tennessee (Gangel, 1998, s. 58)

„Často se stává, že večer přijdu domů a raději bych se nestaral o známkování či přípravu na zítřejší vyučování. Ale taková je služba Pánu. Činit jeho vůli, bez ohledu na to, jak je to nepohodlné, musí být vždy mou nejvyšší prioritou.“

Anonym (Gangel, 1998, s. 67)

„Ačkoli jsem učitelkou angličtiny, první věcí, kterou musím rozsévat do životů svých žáků, je Boží slovo. I když velmi ráda vyučuji literatuře, pravopisu a gramatice, pouze principy z Božího slova skutečně pomohou mým studentům, když kráčí po svých životních stezkách.“

Debbie, Iowa (Gangel, 1998, s. 74)

„Žalmista věděl, jak je důležité, když jsou úžasné věci, jež Bůh učinil pro svůj lid, sdělovány další generaci. Dnešní studenti již naneštěstí dlouho nevidí žádnou spojitost mezi svým životem a svým duchovním dědictvím.“

Don, New Hampshire (Gangel, 1998, s. 89)